

ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY ZO ŽITNÉHO OSTROVA ZBIERKA ANTALA KHÍNA

MAGDA PICHLEROVÁ – KATARÍNA TOMČÍKOVÁ

Žitný ostrov geograficky patrí k Podunajskej nížine juhozápadného Slovenska. Označuje sa aj ako Veľký žitný ostrov (dĺ. 85 km, š. cca 30 km a celková plocha 1885 km²). Je ohraničený dnešným hlavným tokom Dunaja a jeho najväčším ramenom Malým Dunajom, takže vytvára samostatný územný celok, ktorého prírodné prostredie v minulosti určovalo charakter osídlenia už v najstaršom období. Obidva toky jednej a tej istej rieky vytvárali sústavu bočných, veľmi rozvetvených ramien s močaristým terénom a najmä pozdĺž južného, do šírky rozvetveného povodia so záplavovými miestami a bohatým lužným porastom. Osídlenie v praveku sa viazalo na vyvýšené miesta, ktoré však neboli veľmi výrazné a nedávali rovnaké možnosti k trvalejšiemu osídleniu toho istého miesta.

Pred prvou svetovou vojnou sa Žitný ostrov (maďarsky Csallóköz) administratívne delil na Horný (západná časť), ktorý patril do Bratislavskej župy a Dolný (východná časť) do Komárňanskej župy. Prvé archeologické doklady o osídlení v praveku a včasnohistorickom období máme z dolnej (východnej) časti. Tieto poznatky súvisia s istou archeologickou aktivitou, ktorú zaznamenávame už v druhej polovici 19. storočia, kedy tak, ako i v iných častiach Slovenska začína zberateľstvo a prvé laické výkopy. Vtedajší nadšenci (amatéri) založili v Komárne archeologický spolok a početné archeologické nálezy následne smerovali v roku 1886 k založeniu spolkového múzea (dnes Podunajské múzeum) v Komárne. V Bratislavskej župe vzniklo Mestské múzeum (1886) a Bratislavský župný archeologický spolok (Pozsonymegyeyi régészeti egylet) s hlavným predstaviteľom F. Rómerom. Spolok ale nevyvíjal terénnu aktivitu. V tom čase sa do Mestského múzea v Bratislave dostali pamiatky z germánskeho pohrebiska z Dunajskej Stredy a v literatúre sa spomína bronzová sekerka z Féliu, dnes Tomášov (Eisner 1933, 107). V súhrnej práci o slovenskom praveku J. Eisner (1933) citoval z hornej časti Žitného ostrova len šesť archeologických lokalít s ojedinelými nálezmi a tak sa predpokladalo, že táto časť Žitného ostrova nebola v praveku osídlená. V dolnej časti v rokoch 1930 – 1933 robil rakúsky bádateľ H. F. J. Barta prieskumy v okolí Čičova a spolu s K. Willvonsederom z Viedne publikovali doklady intenzívneho osídlenia od mladšej doby kamennej z dvadsiatich nálezísk (1934, 1–22). Po druhej svetovej vojne Slovenské národné múzeum v Bratislave v rámci svojej vedeckovo-skumnej činnosti zameralo pozornosť na hornú časť Žitného ostrova, uskutočnilo tu prieskumy, krátkodobé a systematické výskumy.

Pohľad na najstaršie osídlenie hornej časti Žitného ostrova podstatne dopĺňa obsah zbierky Antala Khína zo Šamorína, ktorá dnes tvorí základ archeologickej časti zbierok Žitnoostrovského múzea v Dunajskej Strede. Za súhlas k jej publikovaniu ďakujeme riaditeľovi múzea T. Zsigmondovi.

Prof. Antal Khín (1884 Vojka nad Dunajom – 1973 Budapešť) pôsobil za prvej ČSR na gymnáziu v Šamoríne (vzniklo v roku 1872). Bol osobnosťou a možno ho charakterizovať ako veľmi aktívneho pedagóga, ktorý sa predovšetkým venoval histórii Šamorína. Začal budovať archív písomností a zároveň aj historických pamiatok. Postupne do zbierky pribudli etnografické pamiatky, numizmatické a archeologické nálezy. Takto založil rozsiahlu historickú zbierku, v ktorej sa z oblasti prírodných vied nachádzajú len časti kostí z mamuta vykopané v okolí Šamorína. Zbierku A. Khína možno ozna-

čiť ako zbierku historickú, regionálnu, nakoľko jej obsah je z okolia Šamorína a Dunajskej Stredy a zároveň kabinetnú, pretože ju založil pri gymnáziu. Vznikla pred rokom 1929 a A. Khín ju naďalej rozširoval, pričom ju nikdy nepovažoval za svoj majetok. Po druhej svetovej vojne, keď sa presťahoval do Budapešti, nálezy a inventárna kniha ostali v Šamoríne a po vzniku Žitnoostrovského múzea v Dunajskej Stredy roku 1964 sa zbierka A. Khína stala základom archeologickej časti zbierok múzea.

Zbierka zo Šamorína obsahuje vyše 100 kusov archeologických predmetov z 22 nálezísk. A. Khín, i keď sa venoval hlavne archívnemu materiálu, z pohľadu ďalšieho spracovania pristupoval k nej v intenciách vtedajších, v praxi zaužívaných pravidiel. Pamiatky zapisoval do inventárnej knihy, kde je uvedené len nálezisko, ale chýba presnejšia lokalizácia polohy nálezu. Na nález nalepil evidenčné číslo a pokiaľ sa zachovalo, jeho identifikácia je aj dnes možná. Numizmatická časť zbierky obsahuje i rímske mince nájdené v okolí Šamorína a Dunajskej Stredy ale s archeologickými náleziskami ich nemôžeme stotožniť.

Archeologické pamiatky sú zberového charakteru, A. Khín ich získaval prevažne od žiakov, respektíve miestnych obyvateľov a v niektorých prípadoch v inventári udáva aj zamestnanie darcu. Napríklad jedna z dvoch nádob z Janíkov (časť Horné Janíky) má poznámku, že sa vykopala 10. 6. 1903. Pravdepodobne tieto nálezy, kým sa dostali do zbierky niekto vlastnil, opatroval, ale dnes už nezistíme, čo sa stalo s ďalšími možnými vykopanými nálezmi. A. Khín nerobil povrchové zbery a výkopy, ako zistila M. Pichlerová v rozhovore s ním pri stretnutí v Budapešti.

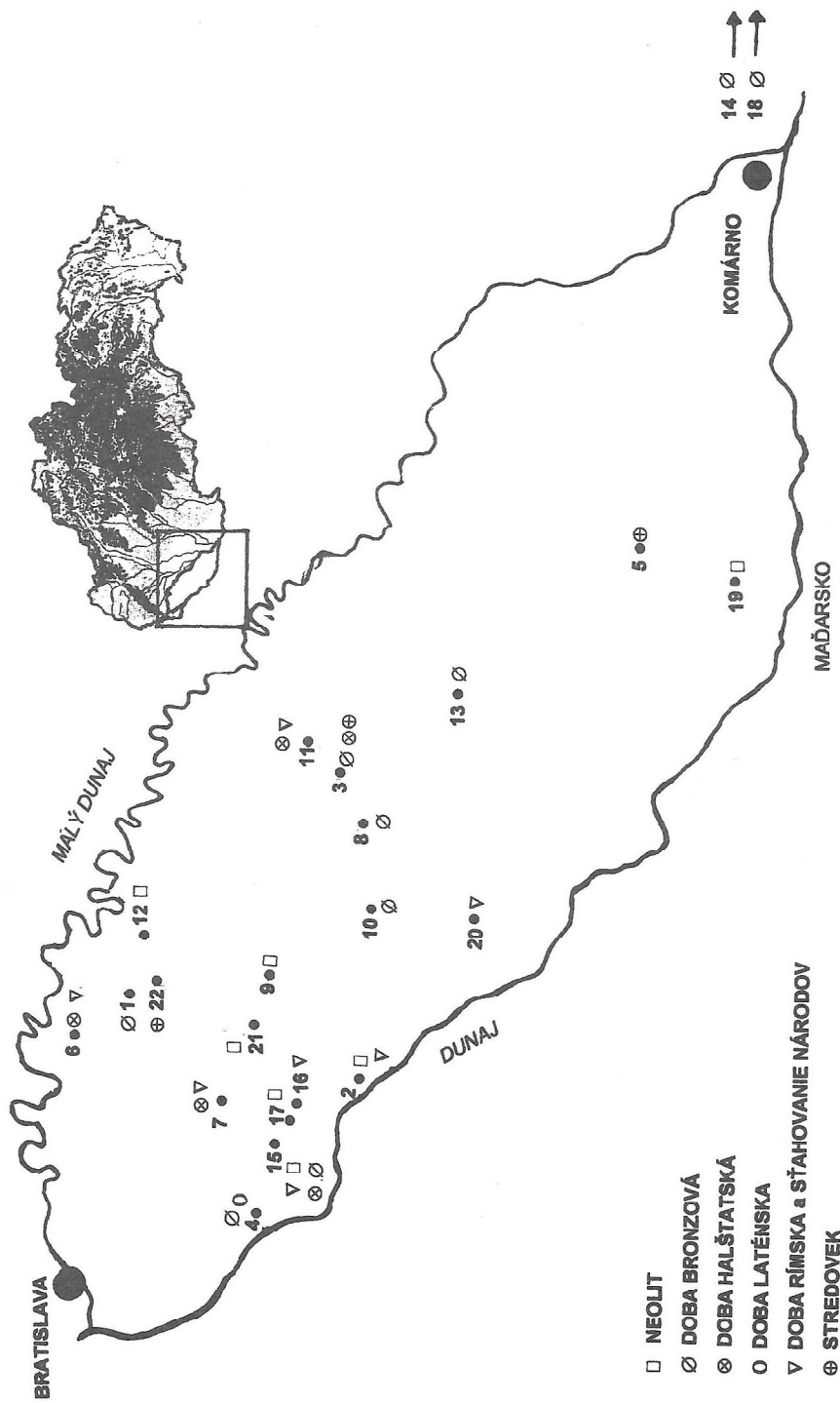
Zbierku A. Khína J. Eisner v práci Slovensko v pravéku necituje, pravdepodobne ju nepoznal, pričom iných zberateľov spomína (napr. Mohapla, Coudenhoveová). A. Khín svojou iniciatívou zachránil časť nálezov, ktoré dnes zásadne dopĺňajú obraz najstaršieho osídlenia časti Žitného ostrova. Niektoré z nich sú už publikované, napríklad nálezy z Pastúch, I. úča na Ostrove a Padáne, ale väčšia časť z nich tvorí súpis tohto príspevku. Niektoré nálezy dovoľujú určenie ich bližšieho pôvodu, či majú sídliskový charakter alebo boli časťou hrobového celku. U niektorých nálezov, nakoľko sú zberového charakteru je problematické ich kultúrne určenie, respektíve chronologické zatriedenie. Napríklad sa to vzťahuje na unikátny nález, nielen na Slovensku ale i v širšej podunajskej oblasti, a to dvojstranného kadluba z Dunajskej Stredy. Ako sme spomenuli ťažiskom zbierky sú nálezy z hornej časti Žitného ostrova, ojedinele sa v nej vyskytujú pamiatky z dolnej časti a tiež z lokalít ležiacich mimo jeho územia, z Radvane nad Dunajom a zo Štúrova. Pri niektorých nálezoch chýba miesto náleziska. Po porovnávaní so známymi údajmi v pôvodnej inventárnej knihe konštatujeme, že niekoľko nálezov sa stratilo, čo je však minimálne, ak berieme do úvahy skutočnosť, že od založenia zbierky uplynulo viac ako sedemdesiat rokov a pretrvala rôzne obdobia (po roku 1939 Šamorín patril do Maďarska, zachovala sa i cez frontové obdobie a pod.).

Pri vyhotovení súpisu zbierky vychádzame z dnes platných názvov obcí, pričom používame i pôvodné meno obce tak, ako je uvedené v inventári.

Cieľom nášho príspevku je súpis zbierky A. Khína, časové zatriedenie nálezov, ktoré dopĺňame len o významné pamiatky známe v literatúre. Niektoré nálezy sú pre poznanie pravekého vývoja nielen na Slovensku, ale i v širšej oblasti Karpatskej kotliny natoľko významné, že realizácia archeologických výskumov je viac ako žiadúca.

Mladšia a neskorá doba kamenná

Doklady o osídlení západnej časti Žitného ostrova v mladšej dobe kamennej sú napriek prieskumom zatiaľ nepreukázateľné (Hanuliak 1980a, 107–109., 1980b, 82–85). Známý je len preskúmaný sídliskový objekt z neskej doby kamennej z Dunajskej Lužnej, časti Nové Košariská, zaradený do kostolackej skupiny, ktorej sídliská sa u nás koncentrujú v povodí Dunaja a hrobový celok ludanickej skupiny lengvelskej kultúry z Pastúch (Pichlerová 1970, 320–323., 1976, 8–11). Tiež na osídlenie v neolite a eneolite v šamorínskej zbierke poukazujú kamenné nástroje, ktoré pochádzajú zo zberov a kultúrne ich bližšie nemôžeme zaradiť. Tvoria ich ploché neolitické sekerky s jednostranne a obojstranne zbrúseným ostrím, kopytovitý klin a sekeromlaty. Niektoré z nich môžu pochádzať z osád

Mapa nálezísk. 1. Čenkovce, 2. Dobrohošť, 3. Dunajská Streda, 4. Hamuliakovo, 5. Holiare, 6. Janíky, 7. Kvetoslavov, 8. Kostolné Kračany, 9. Lehnice (časť Veľký Lég), 10. Lúč na Ostrove (časť Malá Lúč), 11. Malé Dvorníky, 12. Nový Život (časť Vojtechovce), 13. Padáň, 14. Radvaň nad Dunajom, 15. Šamorín, 16. Šamorín (časť Kráľovianky), 17. Šamorín (časť Mliečno), 18. Štúrovo, 19. Trávník, 20. Trstená na Ostrove, 21. Veľká Paka, 22. Zlaté Klasy (časť Maslovce)

staršej doby bronzovej. Z celkového počtu 19 kusov (obr. 1–3) sú v prevahe ploché sekerky, z nich šesť kusov, jeden sekeromlat a kopytovitý klin pochádzajú z okolia Šamorína (obr. 1: 6, 2: 1–6, 3: 6). Medzi nimi je sekerka – „novotvar“, ktorú nálezca upravil osekáním jej bočných stien do súčasnej kvapľovitej podoby (obr. 1: 6). Ostatné majú nálezisko, ale bez určenia polohy. Našli sa v chotári Veľkej Paky (obr. 1: 4) a Lehníc (obr. 1: 1). Z dvoch nálezísk pochádza plochá sekerka spolu so sekeromlatmi, a to z Mliečna, dnes časť Šamorína (obr. 1: 3, 3: 1, 7) a z Dobrohošti – sekerka s dvomi sekeromlatmi (obr. 1: 2, 3: 4, 5). Ojedinelý sekeromlat pochádza z Nového Života, časti Vojtechovce (obr. 3: 3). Uvedený súpis možno doplniť o kamenný klin zo zbierok SNM-Archeologického múzea v Bratislave, ktorý sa našiel pred rokom 1933 v Kvetoslavove a o kamenný mlat z Topoľníkov (Eisner 1933, 28, pozn. 112, 46). Náleziská z mladšej doby kamennej sú sústredené v blízkosti Šamorína v línii od Dunaja na sever k Malému Dunaju (viď mapa nálezísk). V zbierke sa nachádza plochá sekerka a sekeromlat z Trávnika (obr. 1: 5, 3: 2), ktorý leží v širšom okolí Komárna a teda nesúvisí s nami sledovaným priestorom. Sekeromlat z tejto lokality svojou veľkosťou (dĺ. 19 cm) patrí k ojedinele sa vyskytujúcim kamenným nástrojom.

Opis nálezov

Sekerka kamenná, plochá, obdĺžnikového tvaru s rovnou základňou a mierne klenutou, zaoblenou hornou stranou, s náznakmi úpravy bokov. Ostrie je jednostranne zbrúsené. Zhotovená z bridlice zelenej farby. Rozmery: dĺ. 6, 5 cm, v. 1,6 cm, š. 3 – 3,5 cm. Inv. č. 15. Nálezisko: Lehnice, osada Veľký Lég (Nagy Lég), okr. Dunajská Streda (obr. 1: 1).

Sekerka kamenná, plochá, s mierne rozšíreným ostrím obojstranne zbrúseným a mierne zaoblenými kolmými bočnými stenami. Tylová časť a ostrie sú poškodené, zhotovená z amfibolitu (?). Rozmery: dĺ. 8 cm, v. 1,3 cm, š. 4 – 5,5 cm. Inv. č. 18. Nálezisko: Dobrohošť (Doborgaz), okr. Dunajská Streda (obr. 1: 2).

Sekerka kamenná, plochá, so zúženým, rovno zrezaným tylom a včiarovite rozšíreným obojstranne zbrúseným ostrím, bočné steny sú rovno zrezané. Zhotovená z horniny tmavozelenej farby (mylonit?). Rozmery: dĺ. 6 cm, v. 1 cm, š. 4,5 cm. Inv. č. 14. Nálezisko: Šamorín, časť Mliečno (Tejfal), okr. Dunajská Streda (obr. 1: 3).

Sekerka kamenná, plochá, obdĺžnikového tvaru s odrazeným tylom, bočné steny rovno zrezané a ostrie obojstranne zbrúsené. Zhotovená z amfibolitu (?). Rozmery: dĺ. 8,5 cm, v. 1,5 cm, š. 6,7 – 7,5 cm. Inv. č. 17. Nálezisko: Veľká Paka (Nagy Paka), okr. Dunajská Streda (obr. 1: 4).

Sekerka kamenná, obdĺžnikového tvaru, pomerne vysoká, s ostrím obojstranne ubrúseným a kolmo zrezanými bočnými stenami. Tylová časť je štvorcového prierezu. Zhotovená je z horniny zelenkastej farby – metamorfovaná hornina, amfibolit (?). Rozmery: dĺ. 11 cm, v. 2,5 cm, š. 2,5 – 5 cm. Inv. č. 12. Nálezisko: Trávník (Füss), okr. Komárno (obr. 1: 5).

Sekerka kamenná, plochá, sekundárne deformovaná, s oblúkovito rozšíreným ostrím a zbrúsenými bokmi. Spodná časť je rovná, horná mierne klenutá. Tylová časť odrazená. Zhotovená z bridlice, farba zelená. Povrch nedokonale hladý. Rozmery: dĺ. 10 cm, v. 1,5 cm, š. 6 – 4 cm. Bez inv. č. Nálezisko: okolie Šamorína (obr. 1: 6).

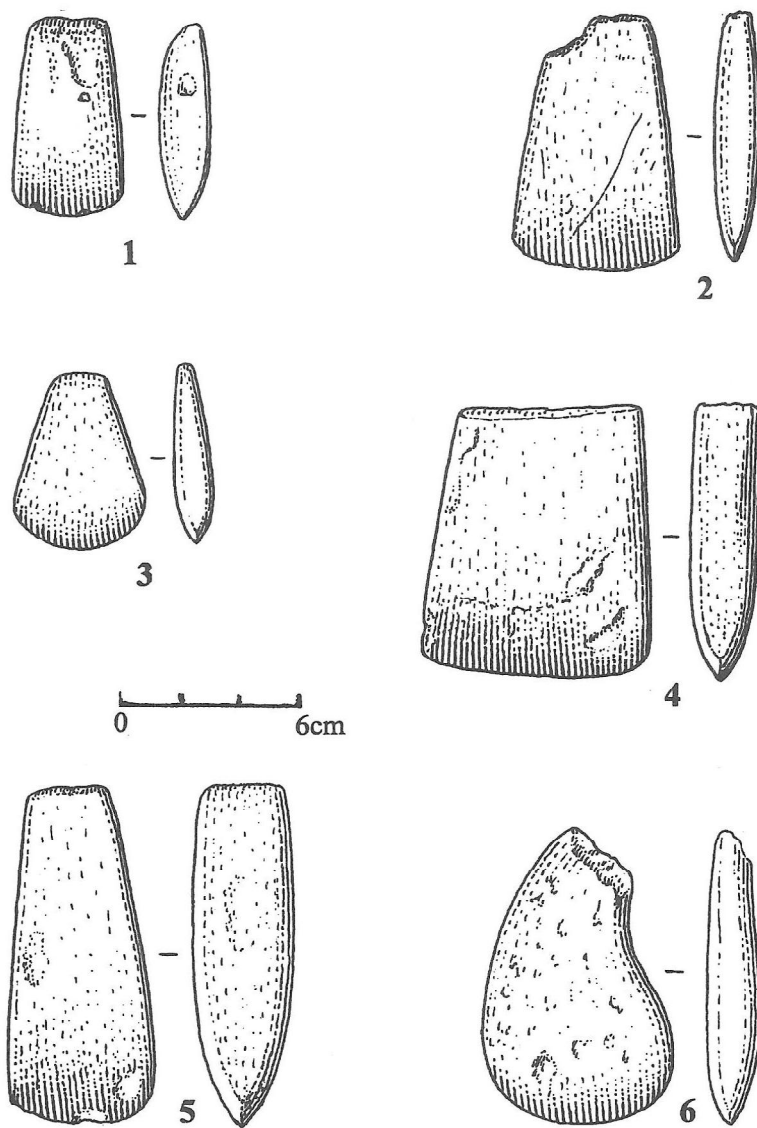
Sekerka kamenná, plochá, obdĺžnikového tvaru, mierne zúžená k tylu, ktoré je poškodené. Ostrie je jednostranne zbrúsené, bočné steny kolmo zrezané. Zhotovená z amfibolitu, farba svetlozelená. Rozmery: dĺ. 7 cm, v. 1 cm, š. 2,5 – 3,5 cm. Bez inv. č. Nálezisko: okolie Šamorína (obr. 2: 1).

Sekerka kamenná, plochá, obdĺžnikového tvaru s rovnou základňou a hornou stranou mierne klenutou. Ostrie je jednostranne zbrúsené, časť pri tyle druhotne odrazená. Zhotovená z bridlice (?), farba zelená. Rozmery: dĺ. 9 cm, v. 1,8 cm, š. 4 – 3 cm. Bez inv. č. Nálezisko: okolie Šamorína (obr. 2: 2).

Sekerka kamenná, plochá, s rovnou základňou a mierne klenutou, zaoblenou hornou časťou. Ostrie je mierne rozšírené a obojstranne zbrúsené. Zhotovená je z amfibolitu tmavozelenej farby. Rozmery: dĺ. 11 cm, v. 2,5 cm, š. 5 cm. Bez inv. č. Nálezisko: okolie Šamorína (obr. 2: 3).

Sekerka kamenná, plochá, obdĺžnikového tvaru s rovnou základňou a mierne klenutou, zaoblenou hornou stranou, ostrie je jednostranne zbrúsené. Zhotovená z amfibolitu zelenkavej farby. Rozmery: dĺ. 6,5 cm, v. 1 cm, š. 3,6 – 4,5 cm. Bez inv. č. Nálezisko: okolie Šamorína (obr. 2: 4).

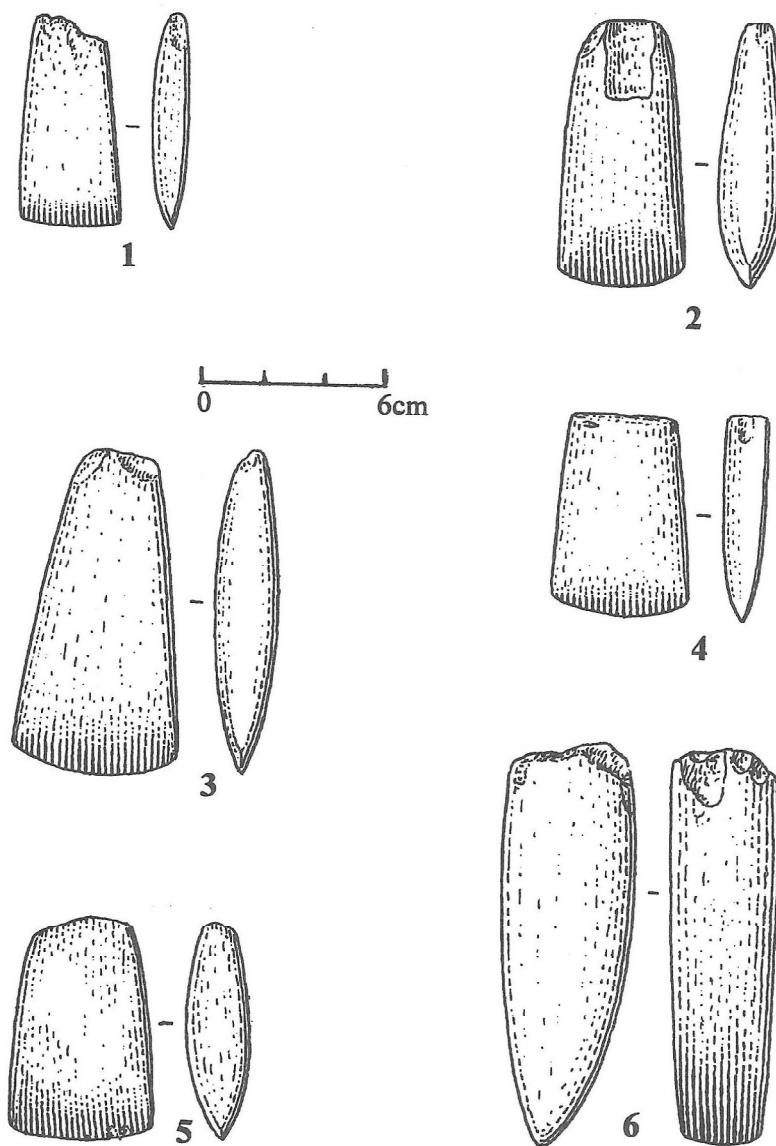
Sekerka kamenná, plochá, obdĺžnikového tvaru, mierne zúžená k tylu. Tylová časť poškodená. Bočné steny sú kolmo zrezané a ostrie obojstranne zbrúsené. Farba čierna. Rozmery: dĺ. 7 cm, v. 1,8 cm, š. 3 – 4,5 cm. Bez inv. č. Nálezisko: okolie Šamorína (obr. 2: 5).

Obr. 1. 1 – Lehnice (časť Veľký Lég), 2 – Dobrohošť, 3 – Šamorín (časť Mliečno), 4 – Veľká Paka, 5 – Trávnik, 6 – okolie Šamorína

Klin kamenný, kopytovitého tvaru, s vysokou, oblúkovito klenutou hornou stranou a s rovnou základňou k ostriu mierne zdvihnutou, tylová časť je poškodená. Zhotovený je z amfibiolitu (?) čiernej farby. Rozmery: dĺ. 13,5 cm, v. 4 cm, š. 3 cm. Bez inv. č. Nálezisko: okolie Šamorína (obr. 2: 6).

Sekeromlat kamenný, úzky, kopytovitého tvaru so zaoblenou a čiastočne poškodenou tylovou časťou, otvor umiestnený približne v strede rovnobežne s ostrím, farba hnedozelená, zhotovený pravdepodobne z horniny – hadec. Rozmery: dĺ. 10,5 cm, v. 4 cm, š. 3 cm. Inv. č. 8. Nálezisko: Šamorín, časť Mliečno (Tejfal), poloha Sámot, okr. Dunajská Streda (obr. 3: 1).

Obr. 2. 1–6 – okolie Šamorina

Sekeromlat kamenný, obdĺžnikového tvaru, s otvorom rovnobežným s ostrím. Rovno zrezaný, čiastočne poškodená tylová časť je štvorcového prierezu. Bočné kolmé steny sú vyššie ako základňa. Na hrane ostria sú sledovateľné pracovné stopy. Zhotovený je zo žuly zelenkastej farby. Rozmery: dĺ. 19 cm, v. 8, 5 cm, š. 7 cm. Inv. č. 12. Nálezisko: Trávnik (Füss), okr. Komárno (obr. 3: 2).

Sekeromlat kamenný, trojuholníkového tvaru, s otvorom rovnobežným s ostrím, tylová časť sekundárne poškodená, zhotovený z horniny zelenkavej farby. Rozmery: dĺ. 7,5 cm, v. 5,5 cm, š. 4,5 cm. Inv. č. 7. Nálezisko: Nový Život, časť Vojtechovce (Bél-Vata), okr. Dunajská Streda (obr. 3: 3).

Sekeromlat kamenný, pretiahnutého trojuholníkového tvaru, tyl zaoblený, bočné steny kolmé, mierne zaoblené, otvor v hornej tretine, zhotovený z vápenca svetlohnedej farby. Rozmery: dĺ. 9 cm, v. 3 cm, š. 4 cm. Inv. č. 13. Nálezisko: Dobrohošť (Doborgaz), okr. Dunajská Streda (obr. 3: 4).

Sekeromlat kamenný – fragment. Zachovala sa časť s ostrím, ktoré je recentne zaoblené, na povrchu sú stopy po brúsení. Zhotovený zo žuly zelenkavej farby. Rozmery: zachovaná dĺ. 7 cm, v. 6 cm, š. 7 cm. Inv. č. 10. Nálezisko: Dobrohošť (Doborgaz), okr. Dunajská Streda (obr. 3: 5).

Sekeromlat kamenný – fragment. Zachovala sa časť s ostrím recentne silne poškodeným, ostrie rovnobežné s časťou zachovaného otvoru. Zhotovený z vyvrelej bázičkej horniny zelenkavej farby. Rozmery: zachovaná dĺ. 13 cm, v. 6,5 cm, š. 8 cm. Inv. č. 11. Nálezisko: okolie Šamorína (obr. 3: 6).

Sekeromlat kamenný srdcovitého tvaru, so zaoblenou tylovou časťou a otvorom rovnobežným s ostrím, zhotovený pravdepodobne z horniny zo skupiny gabra čiernej farby s výrastlicami živca. Rozmery: dĺ. 12 cm, v. 5 cm, š. 6 cm. Inv. č. 9. Nálezisko: Šamorín, časť Mliečno (Teffalu), okr. Dunajská Streda (obr. 3: 7).

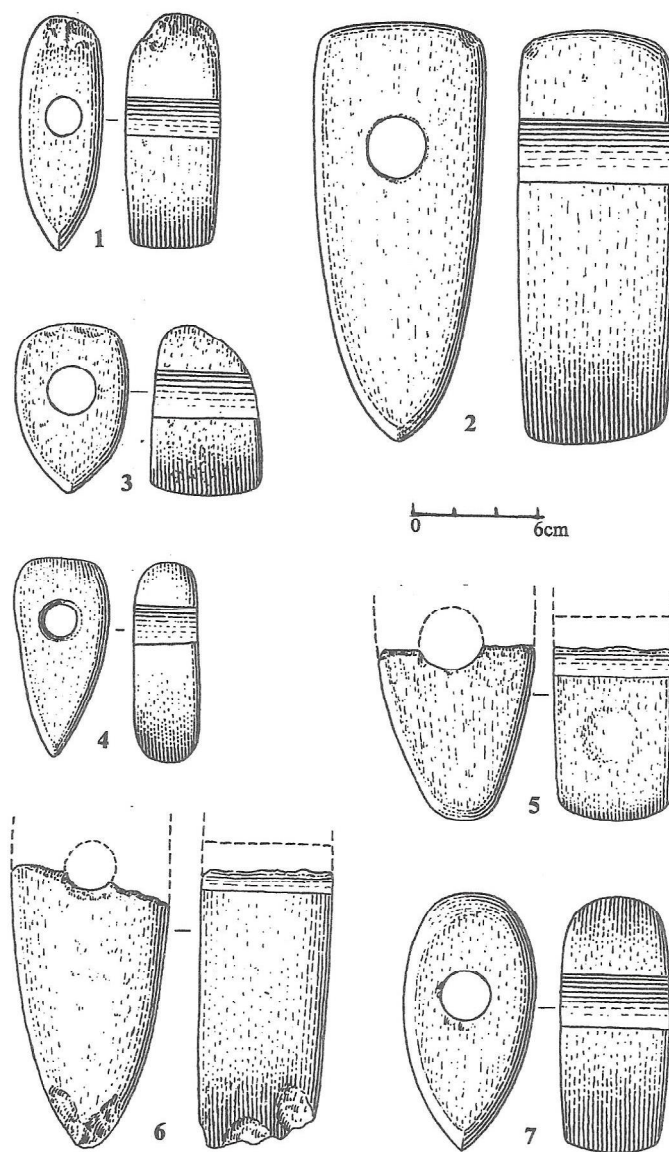
Doba bronzová

O starobronzovom nálezisku v Padáni svedčí časť amforovitej nádoby (obr. 5: 6), ktorá má analógie v okruhu únětickej kultúry. Krčiaztek z toho istého náleziska je charakteristický pre maďarovskú kultúru (obr. 5: 1), do okruhu ktorej patrí i fragment krčiazka z Dunajskej Stredy (obr. 5: 3) a fragment krčahu zo Šamorína (obr. 5: 4). Tieto starobronzové sídliskové nálezy, koncentrované v širšom priestore Dunajskej Stredy, dopĺňa niekoľko publikovaných nálezov, ktoré z pohľadu istej súvislosti spomenieme. Patria sem: bronzová dýka únětickej kultúry z Dunajskej Stredy a únětický hrob obsahujúci bronzovú dýku, okrasy z bronzu, kosti a dve nádoby z Malých Dvorníkov, poloha Kaplnka (Kraskovská 1949 – 1951, 172–174, Vladár 1974, 30–31). Starobronzový keramický celok z Radvane nad Dunajom sa dostal do šamorínskej zbierky krátko po druhej svetovej vojne. Tvorí ho veľká amforovitá nádoba i misa s rovnakou rytou výzdobou a miniatúrna zdobená pokrievka (obr. 5: 5,7,8), ktoré patria do severopanónskej kultúry. Tento hrobový súbor je z náleziska mimo územia Žitného ostrova, z oblasti medzi Komárnom a Štúrovom. Rovnako i hrncovitá nádoba zo Štúrova (obr. 8: 9).

O význame Žitného ostrova v strednej a mladšej dobe bronzovej svedčia ojedinelé nálezy, ako napríklad meč s jazykovitou rukoväťou z Padáne (obr. 4: 5), ktorý patrí k prvým a nie početne zastúpeným na Slovensku (Novák 1975, 14). Z bronzovej industrie sú v zbierke dva hroty listovitých kopijí, z Čenkoviec (obr. 4: 4) a z Hamuliakova (obr. 4: 3). Stredodunajskej mohylovej kultúre patrí ešte nádoba z Kostolných Kračan (obr. 5: 9), ktorá sa našla spolu s kostrou pri výkopce vo dvore domu č. 54 a po druhej svetovej vojne sa dostala do šamorínskej zbierky. Pochádza z pohrebiska, ktoré bolo súbežné s pohrebiskom v Dunajskej Lužnej, časť Nové Košariská (Pichlerová 1976, 11–26). Z publikovaných nálezov patrí k nim hromadný nález bronzov z Dunajskej Stredy, jeden z najväčších depotov zo strednej doby bronzovej na juhozápadnom Slovensku (Kraskovská 1951a, 140–142). Druhý hromadný nález bronzových okrás sa našiel v blízkom Malom Blahove (Budinský-Krička 1950, 1–3). Oba poukazujú na obchodnú cestu z územia dnešného Maďarska (kosziderský horizont) na Žitný ostrov. Do mladšej fázy strednej doby bronzovej patrí bronzová dýka z Mliečan, publikovaná J. Vladárom (Vladár 1974, 49).

Na sídliskách staršej a strednej doby bronzovej v súvislosti s kovolejárstvom sa nachádzajú aj formy na odlievanie (Bartík 1995, 25–42). Medzi známymi formami (na odlievanie sekeriek, ihlíc a iné) je aj dvojstranný kadlub z Dunajskej Stredy (obr. 4: 1) na odlievanie malých šnúrových perál – solitérny predmet. Nakoľko ide o nestratifikovaný nález bez analógií, nie je možné ho bližšie chronologicky ani kultúrne zaradiť.

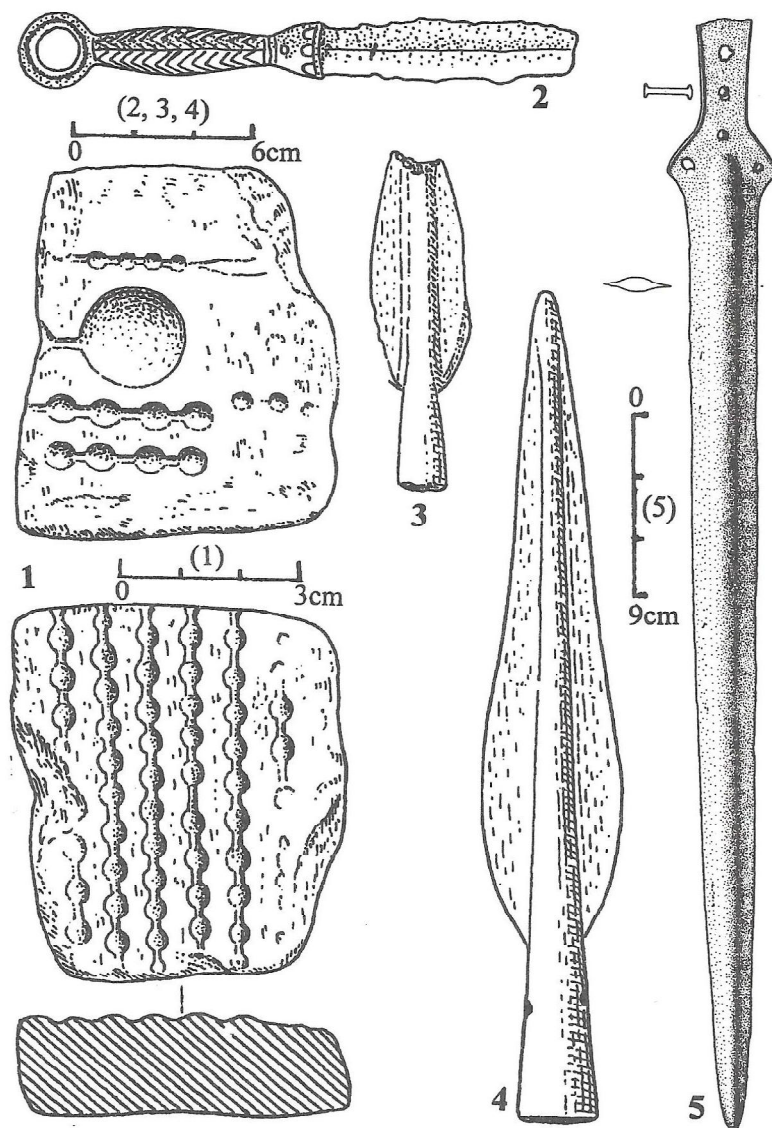
Sídliskové doklady ľudu populnicových polí mladšej a neskorej doby bronzovej v nami sledovanej oblasti chýbajú. Do tohto obdobia patrí zatiaľ unikátna dýka z Lúča na Ostrove (obr. 4: 2). Táto bodná zbraň peschierskeho typu, s analógiami v Taliansku, nasvedčuje o obchodných spojeniach so stredomorskou oblasťou (Pichlerová 1964, 432–434, Vladár 1974, 53). V literatúre sa spomína bronzová sekerka s tulajkou z Tomášova, ktorá sa našla ešte pred rokom 1880 (Eisner 1933, 107).

Obr. 3. 1, 7 – Šamorín (časť Mliečno), 2 – Trávnik, 3 – Nový Život (časť Vojtechovce), 4, 5 – Dobrohošť, 6 – okolie Šamorína

Opis nálezov

Kadlub obdĺžnikového tvaru (poškodený) s obojstrannou odliavacou formou. Jedna strana: šesť zvislých (okrajové poškodené) radov s menšími kruhovými jamkami vzájomne pospájanými s kanálikmi. Druhá strana: približne v strede je negatív väčšej kruhovej jamky s krátkym kanálikom k okraju formy rozšíreným a po jej jednej strane je rad štyroch miniatúrnych kruhových jamiek a na druhej dve rady štyroch jamiek, materiál piesčitý, tehlovočervená farba. Rozmery: 6 x 5,5 cm Inv. č. 37. Nálezisko: Dunajská Streda (Dunaszerdahely) (obr. 4: 1).

Obr. 4. 1 – Dunajská Streda, 2 – Lúč na Ostrove (časť Malá Lúč), 3 – Hamuliakovo, 4 – Čenkovce, 5 – Padáň

Dýka bronzová so závesným krúžkom, rúčka trapézovitého prierezu zdobená na oboch stranách dvomi radmi rytých lomených čiar, na rozhraní rúčky a čepele rozšírená, zdobená radom rytých poloblúkov a plastickým výčnelkom, čepeľ úzka so stredovým rebrom, hrot odrazený. Rozmery: dĺ. 18 cm, dĺ. rúčky 10 cm, \varnothing závesného krúžku 2,5 cm, š. rúčky 1,8 cm, š. čepele 2 cm. Inv. č. 6. Nálezisko: Lúč na Ostrove, časť Malá Lúč (Kislúcs), okr. Dunajská Streda (obr. 4: 2).

Hrot kopije bronzový, pôvodne listového tvaru so stredovým rebrom a krátkou tuľajkou, sekundárne upravený na novotvar – časť okrajov a hrot so stopami sekania. Rozmery: dĺ. 11 cm, dĺ. tuľajky 4 cm, \varnothing tuľajky 1,7 cm. Inv. č. 56. Nálezisko: Hamuliakovo (Gútor), okr. Bratislava (obr. 4: 3).

Hrot kopije bronzový listovitého tvaru s výrazným stredovým rebrom, krátkou tuľajkou s dvomi otvormi pre nity. Rozmery: dĺ. 28 cm, š. 4,8 cm, Ø tuľajky 2,6 cm. Inv. č. 4. Nálezisko: Čenkovce (Csenke), okr. Dunajská Streda (obr. 4: 4).

Meč bronzový, úzky, so stredovým rebrom, jazykovitá rukoväť oblúkovite krojená s hrotitými okrajmi, rúčku lemuje okrajová lišta, v strede tri otvory s pozostatkom dvoch nitov a dva bočné so zachovaným jedným nitom. Rozmery: dĺ. 56,2 cm. Inv. č. 1. Nálezisko: Padáň (Padány), okr. Dunajská Streda (obr. 4: 5).

Krčiaztek so zaoblenou vydutinou a nižším lievikovitým hrdlom, ústie šikmo formované k pásikovému ušku, povrch hladný, svetlohnedá farba. Rozmery: v. 6,5 cm, Ø ústia 5,5 cm, Ø dna 3 cm. Inv. č. 3. Nálezisko: Padáň (Padány), okr. Dunajská Streda (obr. 5: 1).

Krčiaztek – fragment hornej polovice s lievikovite roztvoreným hrdlom, pásikovým uškom, svetlohnedá farba, na povrchu sivá chrusta. Rozmery: v. 5,5 cm, š. 6 cm. Inv. č. 41. Nálezisko: Dunajská Streda (Dunaszerdahely) (obr. 5: 3).

Krčah – fragment hornej časti. Zachovalo sa kónické vysoké hrdlo, ktoré plynulo prechádza v rozšírenú baňatosť. Okraj hrdla je poškodený. Pásikové uško, ktoré mierne prečnieva nad okraj hrdla sa zachovalo len pri okraji. Farba hnedosivá, na lome čierna. Rozmery: v. 12 cm, Ø okraja 9 cm, Ø dolnej časti 18 cm. Inv. č. 32. Nálezisko: Šamorín (Somorja), okr. Dunajská Streda (obr. 5: 4).

Pokrievka miniatúrna, kónická, so zosilneným okrajom a malým uškom zdobená štyrmi rytými vetvičkovitými pásmi smerujúcimi od zrezanej základne so štyrmi vpichmi ku okraju. zdobená dvojitou rytou obvodovou líniou, na dne sú štyri hlboko ryté vpichy, farba svetlohnedá, v rytej výzdobe so stopami bielej inkrustácie. Rozmery: v. 3 cm, Ø okraja 8,5 cm, Ø dna 1,3 cm. Bez inv. č. Nálezisko: Radvaň nad Dunajom (Dunaradvány), okr. Komárno (obr. 5: 5).

Krčiaztek – fragment s telom ku dnu kónickým, zaoblená vydutina na rozhraní hrdla a tela, z ktorej vychádza pásikové uško a plastický výčnelok, farba hnedá. Rozmery: v. 8 cm, Ø ústia 14 cm, Ø dna 5,5 cm. Inv. č. 2. Nálezisko: Padáň (Padány), okr. Dunajská Streda (obr. 5: 6).

Misa kónického tvaru s mierne zaoblenými stenami a okrajom dovnútra zahnutým, s pásikovým uškom vychádzajúcim z ústia a končiacim na rozhraní okraja a tela. Obvod ústia je zdobený tromi plastickými dvojitémi výčnelkami a na kónickom tele sú ryté dvojité línie usporiadané do lomených vzájomne sa pretínajúcich oblúkov s kolmou dvojitou čiarou v strede. Na vnútornej strane sú stopy po modelovaní v ruke, okraj a vnútro misy má hladný. Farba hnedosivá, z vnútornej strany tmavosivá. Rozmery: v. 12, 5 cm, Ø okraja 22, 5 – 24, 5 cm, Ø dna 10 cm. Bez inv. č. Nálezisko: Radvaň nad Dunajom (Dunaradvány), okr. Komárno (obr. 5: 7).

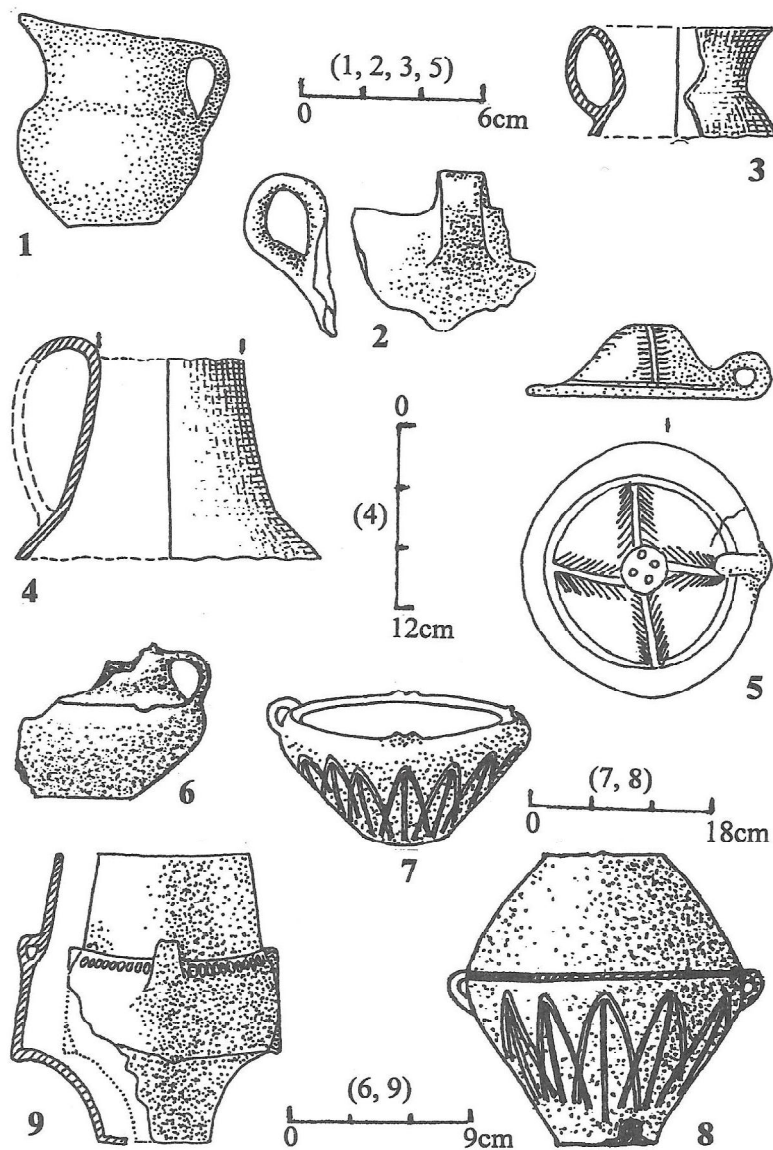
Amforovitá nádoba dvojkónického tvaru, hrdlo odrazené, na maximálnej vydutí sú dve oproti sebe umiestnené široké pásikové ušká, v strede mierne pretlačené. Od ich okrajov prebieha po obvode nádoby plastická páska šikmo presekávaná krátkymi ryhami. Spodná časť nádoby je zdobená rytými dvojitémi líniami nesymetricky usporiadanými do lomených vzájomne sa pretínajúcich oblúkov, s kolmou dvojitou čiarou v strede. Farba sivá, miestami tmavosivá, povrch so stopami hladenia. Rozmery: v. 29 cm, Ø okraja 12 cm, max. Ø 26 cm, Ø dna 10,5 cm. Bez inv. č. Nálezisko: Radvaň nad Dunajom (Dunaradvány), okr. Komárno (obr. 5: 8).

Amforka s užším valcovitým hrdlom je oddelená od valcovite formovanej vydutiny, ktorá sa ostrým lomom zužuje a prechádza v poloblúkovito dovnútra prehnutú vyššiu nôžku, na rozhraní hrdla a tela malé pásikové uško a rad krátkych pozdĺžnych jamiek. Rozmery: v. 14 cm, max. vyduť 11 cm. Bez inv. č. Nálezisko: Kostolné Kračany (Amadékarcsa), okr. Dunajská Streda (obr. 5: 9).

Hrnec hrubostenný s ústím mierne dovnútra vtiahnutým, v hornej časti tela so štyrmi plastickými hrotitými výčnelkami (jeden odpadnutý), povrch nehladený, farba hnedá. Rozmery: v. 10 cm, Ø ústia 10 cm, Ø dna 8 cm. Inv. č. 26. Nálezisko: Štúrovo (Párkány), okr. Nové Zámky (obr. 8: 9).

Staršia a mladšia doba železná

Halštatské osídlenie prezentujú dodnes zachované mohyly v najzápadnejšej časti Žitného ostrova. Tieto sú dobre sledovateľné v Moste na Ostrove, Čukárskej Pake, Janíkoch a pred výskumom i v Dunajskej Lužnej, časť Nové Košariská (Pichlerová 1967, 3; 1969). Počet menších rozoraných mohýl nepoznáme. V šamorínskej zbierke sú črepy z Kvetoslavova s poznámkou, že pochádzajú z „kopca“, ktorý v súčasnosti v teréne už nie je viditeľný. Zachovali sa fragmenty zo siedmych nádob (obr. 6), teda len časť hrobovej výbavy, ktorá sa spravidla skladá z tridsiatich až šesťdesiatich nádob. Fragmenty z misovitej nádoby (obr. 6: 6,a, b) a dve pokrievky (obr. 6: 4, 5) majú povrch červeno

Obr. 5. 1, 6 – Padáň, 2, 3 – Dunajská Streda, 4 – Šamorín, 5, 7, 8 – Radvaň nad Dunajom, 9 – Kostolné Kračany

maľovaný s čiernou tuhovou výzdobou. Pokrievky sa bežne vyskytujú v hrobch spolu so situlami. V porovnaní s doteraz známymi, tieto dopĺňajú tvarovú variabilitu pri modelovaní uška. K tomuto hrobovému celku patrí azda i malý kamenný hrotitý predmet, nám s neznámou kultovou funkciou (obr. 6: 3). Aj ďalšie fragmenty nádob (obr. 6: 8, 10) patria do náplne kalenderberskej kultúry. Ďalej sú v zbierke z Kvetoslava črepy s plastickou pásovou perforáciou (obr. 6: 1, 2, 7), ktoré pochádzajú pravdepodobne zo sídliska. Analógie k nim poznáme z Bratislavy-Devína a poukazujú na vplyvy basarabijскеj kultúry v najmladšom halštatskom období (Studeníková 1993, 136–139).

K mohylovému horizontu halštatskej kultúry patria dve nádoby z Janíkov (obr. 7: 4, 9), z nich na šálke s lomenou vlnovkou bola nalepená ceduľka s údajom, že sa vykopala v Horných Janíkoch (Felső Jánok) dňa 10. 6. 1903. Mohyly sa zistili i v časti Dolné Janíky, z ktorých sa dve preskúmali (Pichlerová 1977, 15–32, Studeníková 1995, 49–75).

Ďalší súbor kalenderberskej keramiky je zo Šamorína (obr. 7: 1–3, 5–8), ktorý pravdepodobne zastupuje výbavu z plochého žiarového hrobu. Miska s rytou lomenou vlnovkou na nízkom hrdle (doznievajúci motív trojuholníkov) a trojicami včolkovaných krúžkov usporiadaných do symbolického trojuholníka poukazuje na vplyv cudzích výzdobných prvkov (obr. 7: 1).

Charakter halštatských črepov z Dunajskej Stredy (obr. 8: 1–4, 8) nasvedčuje, že pravdepodobne pochádzajú zo sídliska. Črep zdobený plytkými vodorovnými a zvislými kanelúrami z neznámeho náleziska (obr. 12: 7) a ďalší silnostenný črep z pologuľovitej misy zdobenej vodorovnými radmi hlboko rytých poloblúkov na hladnom povrchu, nemajú v slovenskom praveku analógie (obr. 12: 6).

V rámci východoalpského okruhu halštatskej kultúry majú osobitné postavenie črepy z Malých Dvorníkov (obr. 8: 5, 10). Kresebne zrekonštruovaná nádoba s uškom dohora formovaným pod nízkym rovným hrdlom je zdobená na vydutine vsunutými do seba vysiacimi poloblúkmi vytvorenými z krátkych ostro rytých čiarok (obr. 8: 10). Črep z ďalšej nádoby má dekoratívny pás zo zvislých radov krátkych rytých čiarok, v strede s negatívom trojuholníka (obr. 8: 5). Ide o veľmi dobre vypálenú keramiku. Možno predpokladať, že pochádzajú z hrobového celku. V našom halštatskom nálezovom materiáli, najmä na základe výzdoby, sú cudzími prvkami. Najbližšie analógie nachádzame v dolnodunajskej oblasti na lokalite Pančevo a Hajdučka Vodenica (Vulpe 1986, 58, 61, obr. 9: 18, 19). V danom prípade sa nejedná o kultúrne vplyvy, ale skôr už o obchodné spojenia s Balkánom po Dunaji a o prienik basarabskej kultúry na juhozápadné Slovensko v mladohalštatskom období.

V porovnaní s osídlením v staršej dobe železnej sú nálezy z mladšej doby železnej minimálne, v zbierke sa nachádza len jeden črep z Hamuliakova (obr. 11: 4). Podľa súčasného stavu bádania sa keltské osídlenie koncentruje v priestore dolnej časti Žitného ostrova, ktoré súvisí s komárňanským riečnym brodom (napr. pohrebiská v Komárne a Holiaroch).

Opis nálezov

Črep zo šálky s páskovým uškom prečnievajúcim nad okraj, tenkostenný, povrch hladný, čierna farba. Rozmery: v. 4,5 – 5 cm, š. 5,5 cm. Inv. č. 40. Nálezisko: Dunajská Streda (Dunaszerdahely) (obr. 5: 2).

Črepy z hrdla zásobnicovej silnostennej nádoby s krátkym prehnutým hrdlom a s okrajom von zrezaným, pretlačovaným, pod okrajom plastická pretlačovaná páska, povrch drsný, farba svetlohnedá. Rozmery: 23 x 12 cm. Inv. č. 42. Nálezisko: Kvetoslavov (Úszor), okr. Dunajská Streda (obr. 6: 1, 2).

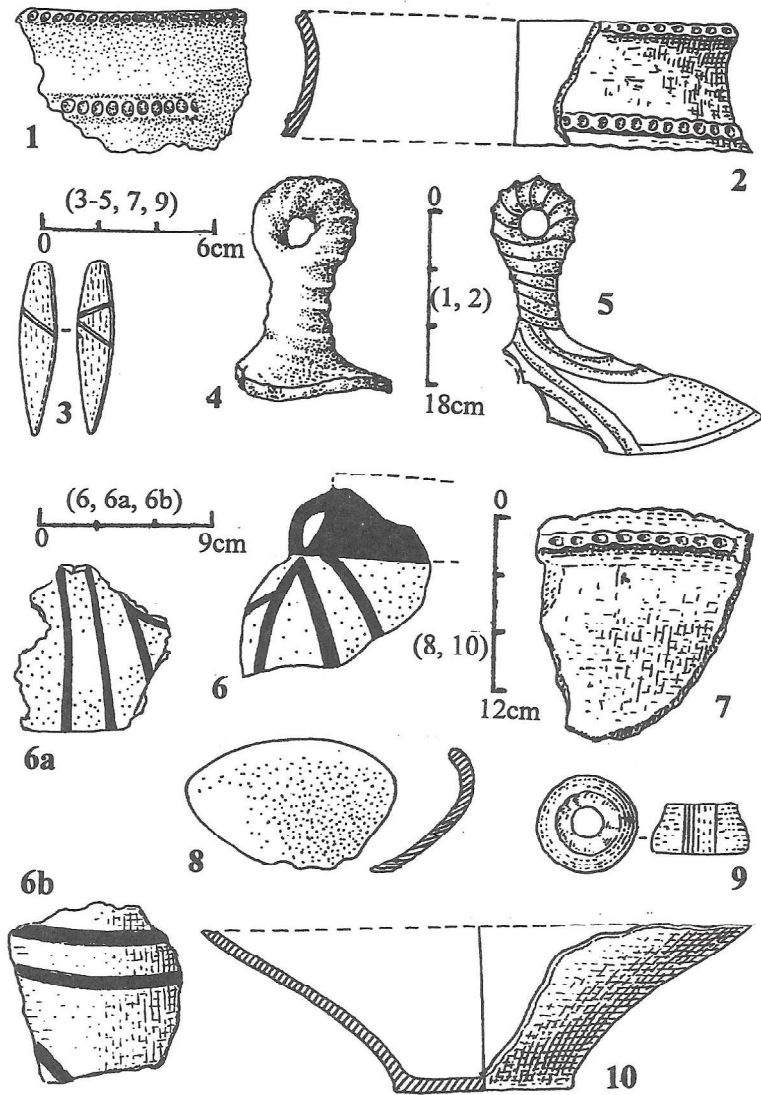
Kamenný plochý predmet úzkeho dvojkónického tvaru dole zahrotený, hore poloblúkovite ukončený, hladný, tmavohnedej farby, zdobený na jednej strane rytou šikmou čiarou, na druhej strane dvomi čiarami v tvare ležateho „V“. Rozmery: dl. 6 cm, š. 1 cm. Inv. č. 16. Nálezisko: Kvetoslavov (Úszor), okr. Dunajská Streda (obr. 6: 3).

Pokrievka – fragment držadla v tvare vyššieho stĺpika kruhového prierezu s krúžkovým ukončením, šikmo tordovaný, povrch červeno maľovaný so stopami striebristého tuhovania. Rozmery: v. 7,5 cm. Inv. č. 46. Nálezisko: Kvetoslavov (Úszor), okr. Dunajská Streda (obr. 6: 4).

Pokrievka kónická ukončená vyšším krúžkovým tordovaným držadlom, od ktorého k okraju prechádzajú plytké žliabky, povrch červeno maľovaný, tordovanie a žliabky striebristo tuhované. Rozmery: v. 10 cm, v. držadla 6 cm, Ø 10 cm. Inv. č. 46. Nálezisko: Kvetoslavov (Úszor), okr. Dunajská Streda (obr. 6: 5).

Kráterovitá nádoba, fragmenty: črep so zaoblenou vydutinou a nízkym hrdlom s malým stlačeným uškom v spodnej časti hrdla a črepy z vydutiny (a, b), červeno maľovanej s výzdobou z tuhových páskov, hrdlo a uško z vonkajšej aj vnútornej strany striebristo tuhované. Rozmery: v. 10,5 cm, š. 7,5 cm. Inv. č. 47. Nálezisko: Kvetoslavov (Úszor), okr. Dunajská Streda (obr. 6: 6 a, b).

Črep z vydutiny silnostennej nádoby s plastickou pretlačanou páskou, povrch zdrsnený, hnedá farba. Rozmery: 8 x 7,6 cm. Inv. č. 30. Nálezisko: Kvetoslavov (Úszor), okr. Dunajská Streda (obr. 6: 7).

Obr. 6. 1–8, 10 – Kvetoslavov, 9 – neznáme nálezisko

Črep z kónickej misky s ústím dovnútra vťahnutým, z vonkajšej strany čiernej, z vnútornej hnedej farby. Rozmery: v. 9 cm, Ø 15,5 cm. Inv. č. 68. Nálezisko: Kvetoslavov (Úszor), okr. Dunajská Streda (obr. 6: 8).

Spodná časť veľkej vázovitej nádoby s úzkym dnom čiernej farby. Rozmery: v. 11 cm, Ø dna 11 cm. Inv. č. 44. Nálezisko: Kvetoslavov (Úszor), okr. Dunajská Streda (obr. 6: 10).

Miska so zaoblenou vydutinou, s krátkym rovným hrdlom, na dne s omfalom, zdobená na koreni hrdla rytou lomenou vlnkou, na vydutine pod okrajom je šesť trojíc kolkovaných krúžkov, farba hnedá. Rozmery: v. 4 cm, Ø ústia 9,5 cm, Ø omfalu 2 cm. Inv. č. 50. Nálezisko: Šamorín (Somorja), okr. Dunajská Streda (obr. 7: 1).

Miska pologuľovitá s omfalom, farba čierna, z vonkajšej i vnútornej strany horná polovica tuhovaná. Rozmery: v. 3 cm, Ø ústia 10 cm, Ø omfalu 1,5 cm. Inv. č. 49. Nálezisko: Šamorín (Somorja), okr. Dunajská Streda (obr. 7: 2).

Šálka s rovno vyťahnutými stenami a rovným dnom, uško zvisle žliabkované prečnievajúce nad okraj, farba hnedá, zdobená z vonkajšej strany pod tuhovanim ústím kľukatkou z tuhovaných pásov, z vnútornej strany steny tuhované a na dne tuhované dve na seba kolmé pásy vyplnené trojuholníkmi s hrotmi smerom ku dnu. Rozmery: v. 5 – 6 cm, Ø ústia 12 – 14 cm, Ø dna 10 cm. Inv. č. 45. Nálezisko: Šamorín (Somorja), okr. Dunajská Streda (obr. 7: 3).

Šálka silnostenná dvojkónického tvaru s pásovým uškom prečnievajúcim nad okraj, sivá, miestami svetlohnedá farba, zdobená z vonkajšej strany pod tuhovanim ústím kľukatkou z tuhovaných pásov v hornej časti vydutiny. Rozmery: 7 – 8,5 cm, Ø ústia 13 cm, Ø dna 4 cm. Inv. č. 4. Nálezisko: Janíky, časť Horné Janíky (Felső Jánok), okr. Dunajská Streda (obr. 7: 4).

Črep z hrdla vázovitej nádoby, okraj roztvorený, zdobený na rozhraní hrdla a tela štyrmi zvislými rytými líniami, farba hnedá. Rozmery: 6,5 x 13,2 cm. Inv. č. 53. Nálezisko: Šamorín (Somorja), okr. Dunajská Streda (obr. 7: 5).

Črep z hrubostennej nádoby čiernej farby s prevrtaným otvorom. Rozmery: 14 x 16 cm. Inv. č. 51. Nálezisko: Šamorín (Somorja), okr. Dunajská Streda (obr. 7: 6).

Črep zo spodnej časti nádoby s kruhovým dnom, nad ním čiastočne zachovaná výzdoba z plytkých žliabkov usporiadaných do polkruhov a náznakom špirály, farba tehlovočervená. Rozmery: v. 4 cm, Ø 14 cm, Ø dna 5 cm. Inv. č. 48. Nálezisko: Šamorín (Somorja), okr. Dunajská Streda (obr. 7: 7).

Pokrievka plochá, kruhová, hnedosivej farby, v strede odrazené polooblúkovité uško. Rozmery: Ø 14,5 cm, hr. 0,7 – 1,5 cm. Inv. č. 55. Nálezisko: Šamorín (Somorja), okr. Dunajská Streda (obr. 7: 8).

Mištička miniatúrna pologuľovitá, čierosivej farby. Rozmery: v. 2 cm, Ø 5 cm. Inv. č. 5. Nálezisko: Janíky (Jányok), okr. Dunajská Streda (obr. 7: 9).

Črep z vysokej vázovitej nádoby čiernej farby, zdobený na hrdle a vydutine striebřistými tuhovými šikmými pásmi na hrdle tvoriacimi trojuholník, rozhranie hrdla a tela zvýrazňuje striebřistý pás. Rozmery: v. 19 cm, š. 12 cm. Inv. č. 34. Nálezisko: Dunajská Streda (Dunaszerdahely) (obr. 8: 1).

Fragment z vázovitej nádoby, rozhranie hrdla a tela zvýraznené dvomi obvodovými širokými plytkými žliabkami, z ktorých na telo vychádza päť zvislých plytkých širokých žliabkov a zväzok rytých čiar, ktoré lemujú z oboch strán pás žliabkov, v odstupe od nich zväzok rytých kolmých línií, farba čierna, povrch tuhovaný. Rozmery: 21 x 9 cm. Inv. č. 39. Črep pravdepodobne z tela tej istej nádoby zdobený pásmi rytých zvislých línií. Rozmery: 8,5 x 12,5 cm. Inv. č. 43. Nálezisko: Dunajská Streda (Dunaszerdahely) (obr. 8: 2, 2a).

Črep z miskovitej nádoby svetlohnedej farby so širokým pásovým uškom na vydutine. Rozmery: v. 6 – 7 cm, š. 8 cm. Inv. č. 36. Nálezisko: Dunajská Streda (Dunaszerdahely) (obr. 8: 3).

Črep z vydutiny vysokej vázovitej nádoby hnedej farby zdobený širokými plytkými zvislými žliabkami. Rozmery: 7,5 x 6,5 cm. Inv. č. 38. Nálezisko: Dunajská Streda (Dunaszerdahely) (obr. 8: 4).

Črep z vydutiny zdobený pásmi krátkych vodorovných línií vytvárajúcimi nevyplneným trojuholníkom, farba čierna. Rozmery: 8 x 16 cm. Inv. č. 28. Nálezisko: Malé Dvorníky (Kis Udvarnok), okr. Dunajská Streda (obr. 8: 5).

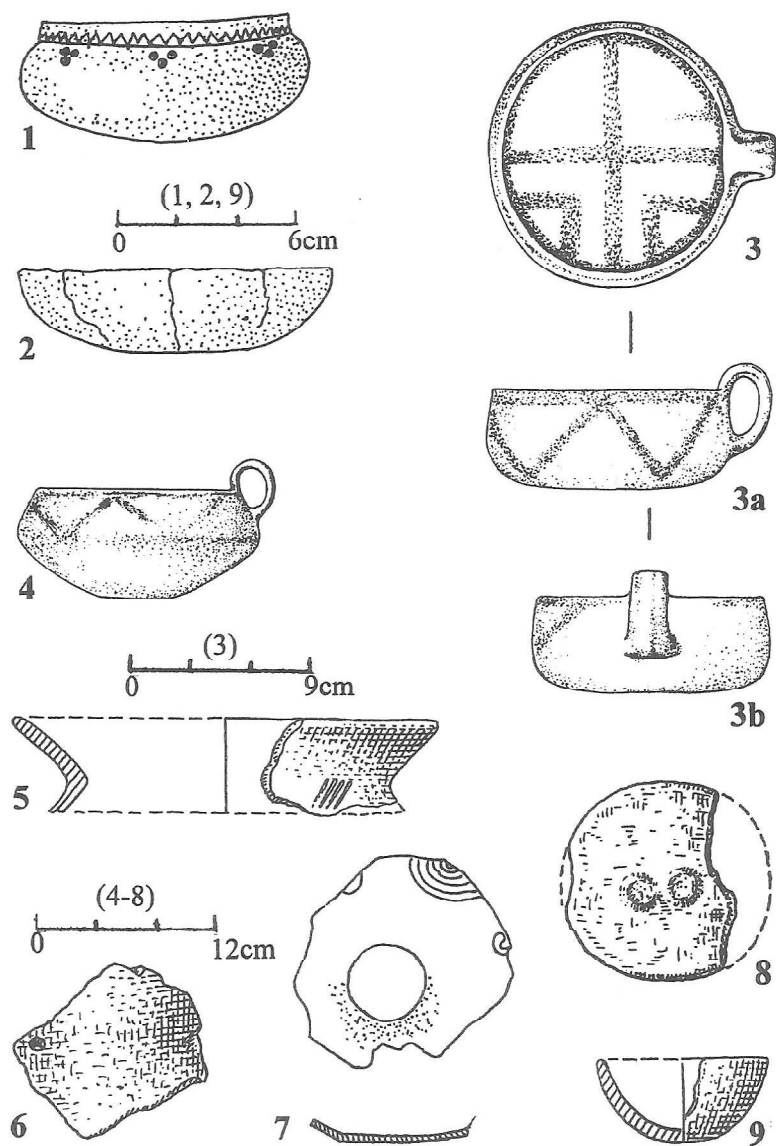
Nôžka z nádoby, zvoncovitého tvaru, dutá, hnedej farby. Rozmery: v. 13,5 cm, Ø dna 13 cm, Ø na ukončení 7 cm. Inv. č. 27. Nálezisko: Malé Dvorníky (Kis Udvarnok), okr. Dunajská Streda (obr. 8: 6).

Črep z vydutiny nádoby hnedej farby na povrchu so stopami tuhovania. Rozmery: 6 x 4,8 cm. Bez inv. č. Nálezisko: neznáme (obr. 8: 7).

Črep s krátkym rovným hrdlom, na tele zdobený širšími plytkými žliabkami vytvárajúcimi motív trojuholníka, farba hnedá na povrchu so stopami tuhovania. Rozmery: v. 8,5 cm, š. 12,5 cm. Inv. č. 33. Nálezisko: Dunajská Streda (Dunaszerdahely) (obr. 8: 8).

Hrnec s uškom kresebná rekonštrukcia. Črep s krátkym rovno vyťahnutým hrdlom, na pleciah široké dohora smerujúce pásovité uško, povrch zdobený rytými polnohľukovitými pásmi vyplnenými krátkymi čiarami a podobne zdobený črep zo spodnej časti nádoby. Farba svetlohnedá. Rozmery (črep s uškom): 6 x 10 cm. Inv. č. 28 – 29. Nálezisko: Malé Dvorníky (Kis Udvarnok), okr. Dunajská Streda (obr. 8: 10).

Črep zo zásobnice, povrch svetlohnedý, vnútorná strana sivohnedá farba. Rozmery: 16 x 11 cm. Inv. č. 31. Nálezisko: Malé Dvorníky (Kis Udvarnok), okr. Dunajská Streda (obr. 12: 5).

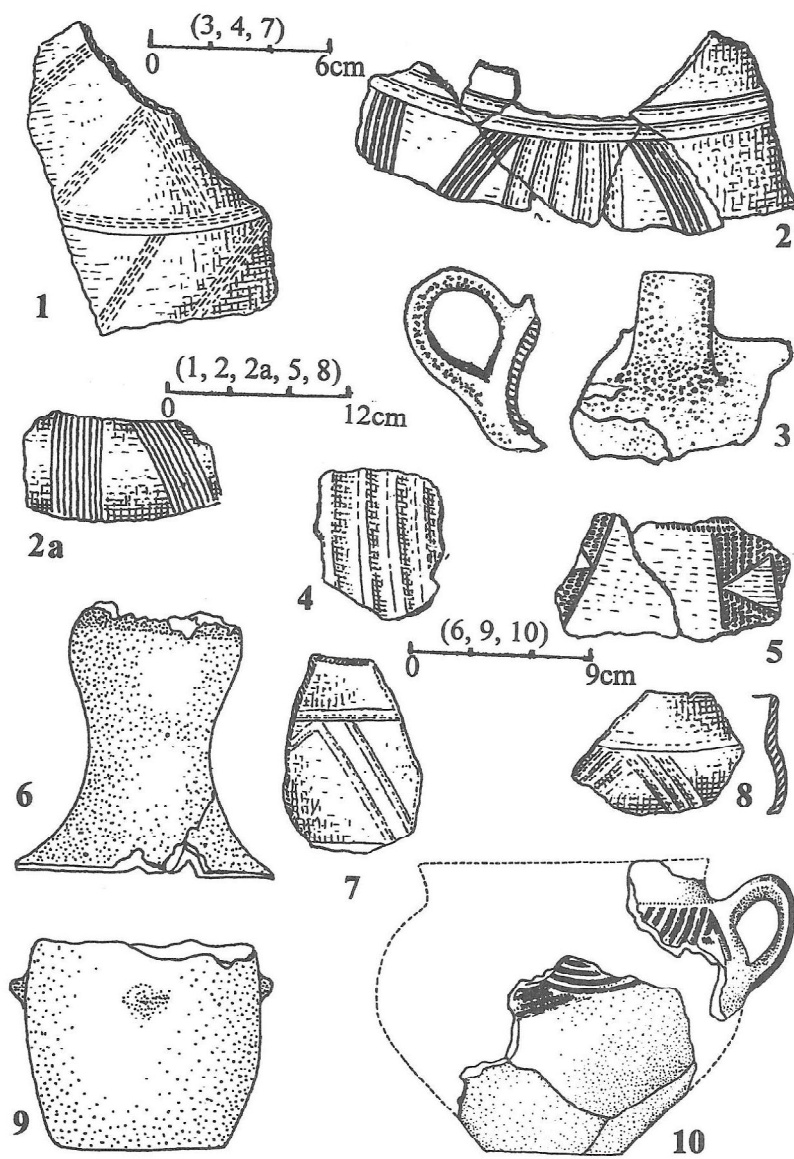

Obr. 7. 1-3, 5-8 - Šamorín, 4, 9 - Janíky

Črep z pologuľovitej misy zdobený obvodovými rytými líniami vyplnenými ostrými vrypmi za sebou husto radených dvojitých polooblúčikov, hrubostenný, farba hnedá, povrch hladý. Rozmery: 10,8 x 5 cm. Inv. č. 61. Nálezisko: Dunajská Streda (Dunaszerdahely) (obr. 12: 6).

Črep z nádoby zdobený vodorovnými a zvislými žliabkami, farba hnedá. Rozmery: 7 x 7 cm. Bez inv. č. Nálezisko: neznáme (obr. 12: 7).

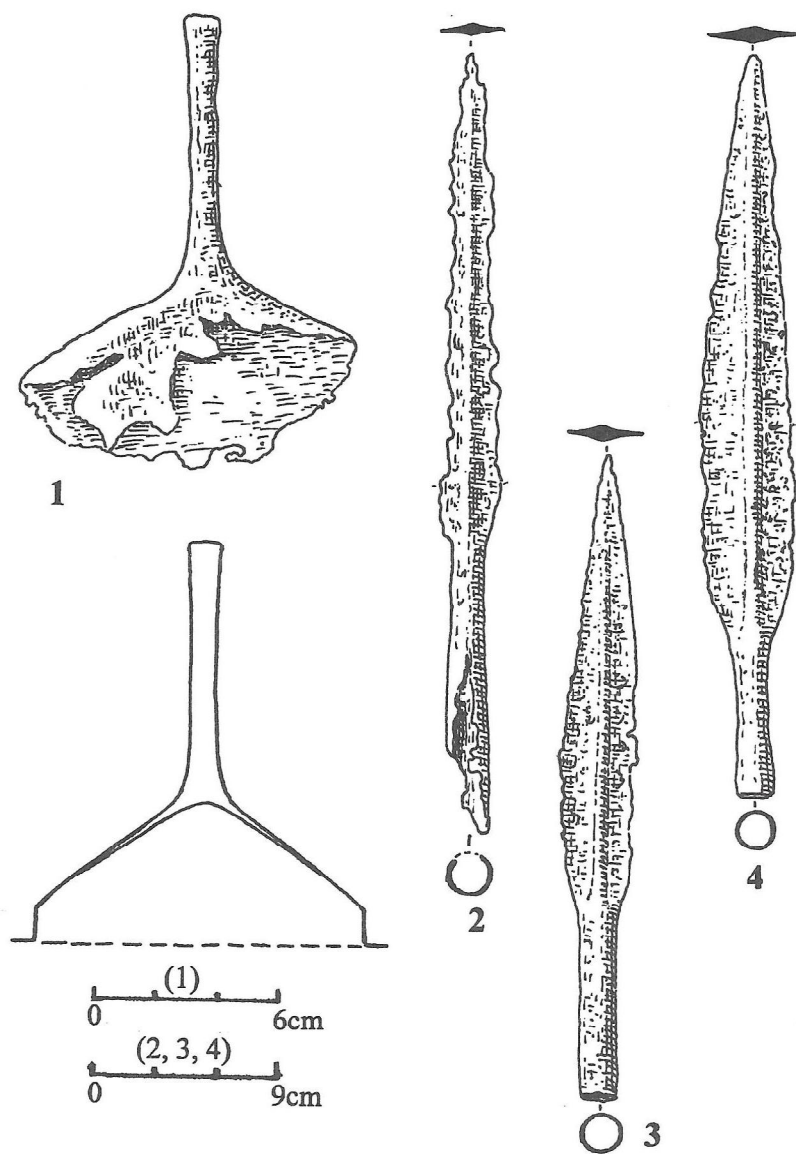
Črep z nádoby sivej farby, povrch zdrsnený ryhovaním. Rozmery: 7 x 4,8 cm. Inv. č. 57. Nálezisko: Hamuliakovo (Gútor), okr. Bratislava (obr. 11: 4).

Obr. 8. 1-4, 8 - Dunajská Streda, 5, 6, 10 - Malé Dvorníky, 7 - neznáme nálezisko, 9 - Štúrovo

Doba rímska a sťahovanie národov

S rímskou produkciou sa stretávame na dvoch náleziskách. Z Kvetoslavova je to fragment tehly (obr. 10: 2) a z Janíkov črep z mortária (obr. 10: 8). Črep z krčaha svetlohnedej farby a črep s uškom (obr. 10: 7, 12) sú z neznámeho náleziska. Do staršieho obdobia patrí bronzová kolienková spona zo Šamorína, časť Kraľovianky (obr. 10: 3) a ihla z ďalšej stratenej spony z Trstína na Ostrove (obr. 10: 4). Taktiež sem patrí aj štítová puklica s dlhým tŕňom z Malých Dvorníkov (obr. 9: 1) z výzbroja

Obr. 9. 1 – Malé Dvorníky, 2– 4 – Dunajská Streda

germánskeho bojovníka a jej stlačenie môže byť pôvodné, čo nasvedčuje, že pochádzala zo žiarového hrobu. Z tejto lokality je aj črep z vydutiny (obr. 12: 9). Silnostenný okrajový črep zo Šamorína (obr. 12: 10) pochádza pravdepodobne zo sídliska. Rozsiahle germánske popolnicové pohrebisko z obdobia po markomanských vojnách bolo zničené v Dunajskej Strede (Eisner 1933, 210, 217, 223, tab. LXXIII). V jeho blízkosti, v Malých Dvorníkoch, dokladajú germánske pohrebisko z 3. storočia tri popolnice a miska, ktoré sa dostali do šamorínskej zbierky (obr. 10: 9–11, 13).

Zo sťahovania národov je známe pohrebisko, z ktorého v Malých Dvorníkoch, v polohe Kaplnka sa odkryli tri kostrové hroby (Kraskovská 1951, 320, 321). V šamorínskej zbierke sú fragmenty nádob, pravdepodobne tiež z pohrebiska, a to z Dobrohošťa (obr. 11: 6) a dve zo Šamorína, z nich jeden má povrch s hnedou polevou (obr. 11: 5, 7).

Opis nálezov

Praslen valcovitý, na jednej strane okolo širšieho kolmého okraja pretlačený, farba hnedá. Rozmery: v. 1,8 cm, Ø 3,4 cm. Inv. č. 21. Nálezisko: neznáme (obr. 6: 9).

Štitová puklica, deformovaná, kónického tvaru, v strede dlhší rovno zrezaný trň, spodná časť puklice kolmo nasadená na vodorovnú lištu. Rozmery: v. 13,4 cm, dl. trňa 8,2 cm, Ø 12,4 cm. Inv. č. 72. Nálezisko: Malé Dvorníky (Kis Udvarnok), okr. Dunajská Streda (obr. 9: 1).

Nádoba súdkovitého tvaru s okrajom von vyhnutým, na maximálnej vydutine dve obvodové ryhy, časť dna chýba, farba svetlohnedá. Rozmery: v. 15 cm, max. Ø 20 cm. Bez inv. č. Nálezisko: neznáme (obr. 10: 1).

Tehla – fragment, plochý, na hornej strane hlboké ostré vodorovné línie, farba svetlohnedá. Rozmery: 13,5 x 7,8 cm, v. 3 cm. Inv. č. 66. Nálezisko: Kvetoslavov (Úszor), okr. Dunajská Streda (obr. 10: 2).

Spona bronzová, kolienková, s polkruhovom po obvode presekávanou záhlavnou doštičkou, pod ňou krátky záchytný háčik s otvorom (vinutie a ihla chýba), lučik hranený a ukončený do hora zdvihnutou pätkou v strede s plastickým krátkym trňom, pod ňou vysoký zachycovač s oblúkovitým ukončením. Rozmery: dl. 4,5 cm, v. 2,8 cm, zachycovač – dl. 2,3 cm, š. 0,8 cm. Inv. č. 71. Nálezisko: Šamorín, časť Kráľovianky (Királyfia), okr. Dunajská Streda (obr. 10: 3).

Ihla bronzová, pravdepodobne z fibule, na jednom konci zahrotená, na druhom časť odrazená. Rozmery: dl. 3,8 cm. Inv. č. 69. Nálezisko: Trstená na Ostrove (Nádasd), okr. Dunajská Streda (obr. 10: 4).

Miska (kahanec ?) kónického tvaru s vodorovne zrezaným okrajom opatreným v jednej polovici tromi plytkými prehĺbeniami (výlevky ?), hrubostenná, sivohnedej farby. Rozmery: v. 3 cm, Ø ústia 12 cm, Ø dna 9 cm. Inv. č. 64. Nálezisko: Janíky (Jánok), okr. Dunajská Streda (obr. 10: 5).

Črep okrajový zosilnený s kónicky zrezaným ústím, z nádoby vyhotovenej na hrnčiarskom kruhu, farba sivá, povrch hladý. Rozmery: 7 x 2 cm. Inv. č. 67. Nálezisko: Kvetoslavov (Úszor), okr. Dunajská Streda (obr. 10: 6).

Črep z úška krčaha svetlohnedej farby. Rozmery: dl. 7 cm, š. 2,8 cm. Bez inv. č. Nálezisko: neznáme (obr. 10: 7).

Črep okrajový z trecej misky s von vyhnutým, obvodovou ryhou oddeleným zaobleným okrajom, s čiastočne zachovanou hnedočervenou polevou. Rozmery: 8 x 3 cm. Inv. č. 65. Nálezisko: Janíky (Jánok), okr. Dunajská Streda (obr. 10: 8).

Misovitá nádoba kónického tvaru s odsadeným dnom, na zaoblenú vydutinu nasadá nízke hrdlo so zosilneným okrajom, zdobená rytými viacnásobnými polooblúkmi, farba čierna. Rozmery: v. 19 cm, Ø ústia 25 cm, Ø dna 11,5 cm. Inv. č. 77. Nálezisko: Malé Dvorníky (Kis Udvarnok), okr. Dunajská Streda (obr. 10: 9).

Miska s kónickým telom, odsadeným dnom, s nízkym hrdlom a okrajom von vyhnutým, povrch hladý, vyrobená na kruhu, farba svetlosivá. Rozmery: v. 6 cm, Ø ústia 18,5 cm, Ø dna 6 cm. Inv. č. 74. Nálezisko: Malé Dvorníky (Kis Udvarnok), okr. Dunajská Streda (obr. 10: 10).

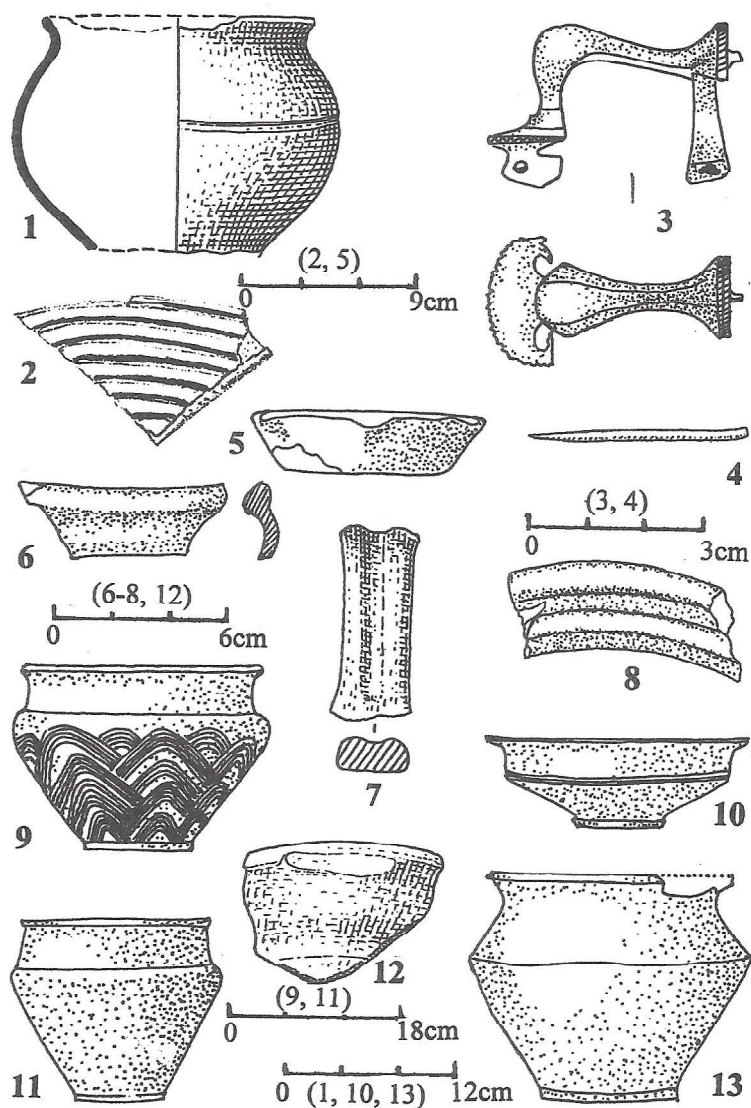
Vázovitá nádoba s kónickým telom oddeleným od kónického nízkeho hrdla, okraj zosilnený, farba čierna. Rozmery: v. 18 cm, Ø ústia 20 cm, Ø dna 9 cm. Inv. č. 76. Nálezisko: Malé Dvorníky (Kis Udvarnok), okr. Dunajská Streda (obr. 10: 11).

Črep okrajový z krčaha, uško odrazené, farba svetlohnedá. Rozmery: 5 x 7 cm. Inv. č. 62. Nálezisko: neznáme (obr. 10: 12).

Vázovitá nádoba dvojkónická, s ostrým lomom zvýrazneným rytou obvodovou líniou, okraj zosilnený, roztvorený, farba čierna, povrch leštený. Rozmery: v. 18,5 cm, Ø ústia 16 cm, Ø dna 9,9 cm. Inv. č. 75. Nálezisko: Malé Dvorníky (Kis Udvarnok), okr. Dunajská Streda (obr. 10: 13).

Spodná kónická časť nádoby s odsadeným rovným dnom, vyrobená na kruhu, z vonkajšej strany hnedá poleva. Rozmery: v. 4 cm, Ø 8 cm, Ø dna 4 cm. Inv. č. 63. Nálezisko: Šamorín (Somorja), okr. Dunajská Streda (obr. 11: 5).

Nádoba dvojkónická silnostenná, horná časť chýba, s pozostatkom koreňa úška, dno odsadené, farba čierna so stopami striebřitého tuhovania. Rozmery: v. 9 cm, max. Ø 12 cm, Ø dna 5 cm. Inv. č. 25. Nálezisko: Dobrohošť (Doborgaz), okr. Dunajská Streda (obr. 11: 6).

Obr. 10. 1, 7, 12 – neznáme nálezisko, 5, 8 – Janiky, 3 – Šamorín (časť Kráľovianky), 4 – Trstená na Ostrove, 2, 6 – Kvetoslavov, 9– 11, 13 – Malé Dvorníky

Spodná časť nádoby, s drsným povrchom sivej farby. Rozmery: v. 8 cm, Ø dna 9 cm. Inv. č. 54. Nálezisko: Šamorín, (Somorja), okr. Dunajská Streda (obr. 11: 7).

Črep z tela nádoby zdobený rytými šikmými líniami vytvárajúcimi vetvičkový motív, farba hnedá. Rozmery: 5 x 4,5 cm. Bez inv. č. Nálezisko: neznáme (obr. 12: 8).

Črep z tela nádoby zdobený rytými viacnásobnými čiarami a viacnásobnou vlnkou, svetlohnedý, z vnútornej strany čiernej farby. Rozmery: 6 x 4,2 cm. Inv. č. 73. Nálezisko: Malé Dvorníky (Kis Udvarnok), okr. Dunajská Streda (obr. 12: 9).

Okrajový črep zo zásobnice, hrubostenný, zdobený rytou viacnásobnou vlnkou a ryhami, farba tmavohnedá. Rozmery: dĺ. 13 cm, v. 8 cm, hr. 3,5 cm. Inv. č. 52. Nálezisko: Šamorín (Somorja), okr. Dunajská Streda (obr. 12:10).

Stredovek a novovek

Nálezy zo stredoveku a novoveku sú v porovnaní so starším obdobím v šamorínskej zbierke skromnejšie zastúpené. Z tohto časovo dlhého obdobia včasnostredoveké pamiatky prezentujú nádoby z Holiar (obr. 11: 8, 9) a Zlatých Klasov (obr. 11: 10). Obe tieto lokality sú už známe pohrebiskami z obdobia avarského kaganátu. Pravdepodobne je, že nádoby z Holiar pochádzajú zo zničenej časti pohrebiska (Točík 1968, 7). V prípade nádoby zo Zlatých Klasov, ktorá bola nájdená v časti Maslovce, môže ísť o nové nálezisko, nakoľko nám známe pohrebiská z polohy Parnics a Nový trh sa nachádzajú v časti Rastice (Pichlerová 1966, 161–170). Z centrálnej časti Žitného ostrova reprezentujú v zbierke skupinu bodných zbraní hroty kopijí z Dunajskej Stredy (obr. 9: 2–4), ktoré rámcovo môžeme zaradiť do včasného stredoveku. Z tohto obdobia je z Dunajskej Stredy (poloha Tehelné pole) známy hrob s fragmentmi železných ostrôh datovaný do 9. storočia (kol. autorov 1989, 71). Z obdobia vrcholného stredoveku je v zbierke fragment pokrievky z Dunajskej Stredy (obr. 11: 2) a fragment kachlice z neznámeho náleziska (obr. 11: 1). Miskovitá kachlica s trojuholníkovým ústím patrí typologicky k nádobkovitým kachliciam, ktoré sa všeobecne považujú za najstaršie (15. storočie). V našom prípade sa však jedná o fragment bez bližších nálezových okolností a tak je pravdepodobné, že patrí do mladšieho obdobia, nakoľko tieto typy v dedinskom prostredí pretrvávajú až do 19. a 20. storočia (Holčík 1976, 95). K novovekým nálezom môžeme zaradiť aj krčah z neznámeho náleziska, ktorý sa vyskytuje od 17. storočia (obr. 11: 3).

V šamorínskej zbierke sú zastúpené aj závažia, ktorých presnejšia funkcia nie je jednoznačná. Ide o nálezy z Kvetoslavova (obr. 12: 1) a o dve, pravdepodobne rybárske závažia z Dobrohošta (obr. 12: 2) a Veľkej Paky (obr. 12: 3), ktorých časové zatriedenie je veľmi otáznne, nakoľko sú bez nálezových okolností, podobne ako i kamenná guľa (nedohotovený mlat ?) z okolia Šamorína (obr. 12: 4).

Opis nálezov

Hrot železnej kopije listovitého tvaru s korodovaným ostrím, s dlhšou, na okraji poškodenou tuľajkou. Rozmery: dĺ. 38,5 cm, Ø tuľajky 2,1 cm. Inv. č. 59. Nálezisko: Dunajská Streda (Dunaszerdahely) (obr. 9: 2).

Hrot železnej kopije, úzky, listovitého, mierne dvojkónického tvaru s dlhšou rovnou tuľajkou. Rozmery: dĺ. 31,5 cm, Ø tuľajky 1,9 cm. Inv. č. 60. Nálezisko: Dunajská Streda (Dunaszerdahely) (obr. 9: 3).

Hrot železnej kopije listovitého tvaru s výrazným stredovým rebrom. Rozmery: dĺ. 36 cm, Ø tuľajky 1,8 cm. Inv. č. 58. Nálezisko: Dunajská Streda (obr. 9: 4).

Kachlica – fragment miskovitej kachlice s trojuholníkovým ukončením, čiernej farby. Rozmery: dĺ. 22 cm, v. 10 cm. Bez inv. č. Nálezisko: neznáme (obr. 11: 1).

Pokrievka – fragment s plastickým obvodovým rebrom a fragmentom gombíka, farba sivá. Rozmery: 5,5 x 4,8 cm. Inv. č. 35. Nálezisko: Dunajská Streda (Dunaszerdahely) (obr. 11: 2).

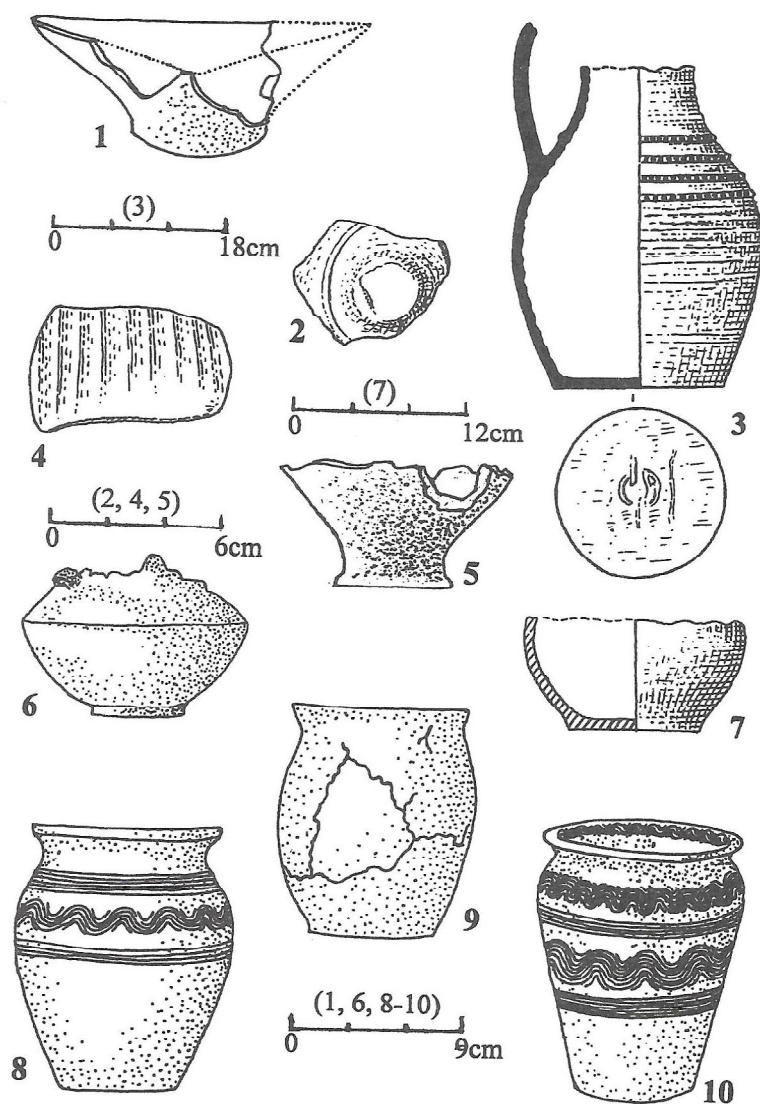
Krčah hlinený, vyrobený na kruhu, časť hrdla a ucha chýba, pod hrdlom so štyrmi obvodovými presekávanými plastickými lištami, uško pásikové, dno rovné s málo čitateľnou značkou, farba svetlohnedá. Rozmery: v. 39 cm, Ø dna 18 cm, dĺ. ucha 23 cm. Bez inv. č. Nálezisko: neznáme (obr. 11: 3).

Nádoba súdkovitého tvaru s von vyhnutým okrajom a rovným dnom, v hornej časti zdobená dvomi rytými pásmi obvodových línií a viacnásobnou vlnovkou, hnedá farba. Rozmery: v. 13,5 cm, Ø okraja 9,8 cm, Ø dna 5,5 cm. Inv. č. 80. Nálezisko: Holiare (Alsó Gellér), okr. Komárno (obr. 11: 8).

Nádoba s vydutinou v hornej tretine, nízke hrdlo mierne von vyhnuté, nezdobená, sivej farby. Rozmery: v. 11,5 cm, Ø okraja 9,5 cm, Ø dna 6 cm. Inv. č. 79. Nálezisko: Holiare (Alsó Gellér), okr. Komárno (obr. 11: 9).

Nádoba s vydutinou v hornej tretine, s roztvoreným, s vnútornej strany zbobeným ústím (rytá viacnásobná vlnovka), na tele zdobená štyrmi rytými striedajúcimi sa pásmi viacnásobných vlnoviek a obvodových línií, farba sivočierna. Rozmery: v. 12,5 cm, Ø okraja 10 cm, Ø dna 6 cm. Inv. č. 78. Nálezisko: Zlaté Klasy, časť Maslovce (Vajas Vata), okr. Dunajská Streda (obr. 11: 10).

Závažie hlinené kruhového tvaru, ploché, v miestach otvoru pretlačené, svetlohnedá farba. Rozmery: Ø 8 cm, v. 1 cm. Inv. č. 22. Nálezisko: Kvetoslavov (Úszor), okr. Dunajská Streda (obr. 12: 1).

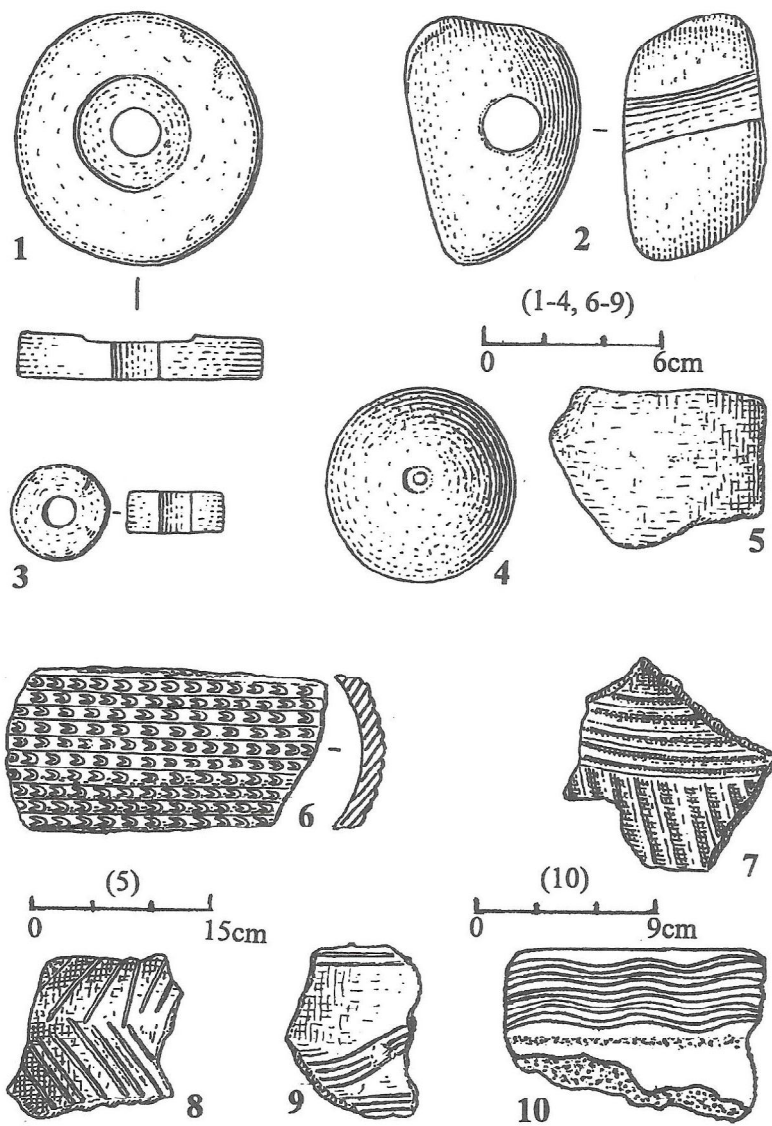

Obr. 11. 1, 3 – neznáme nálezisko, 2 – Dunajská Streda, 4 – Hamuliakovo, 5, 7 – Šamorín, 6 – Dobrohošť, 8, 9 – Holiare, 10 – Zlaté Klasy (časť Maslovce)

Závažie, pravdepodobne rybárske, zhotovené z ľahšieho pórovitého materiálu sivej farby (pieskovec?), nepravidelného oválneho tvaru s priečnym otvorom, na ktorom sú stopy po zavesení. Rozmery: dĺ. 8,5 cm, v. 6 cm, š. 4 cm. Inv. č. 24. Nálezisko: Dobrohošť (Doborgaz), okr. Dunajská Streda (obr. 12: 2).

Závažie rybárske (?) kruhového plochého tvaru s kolmo zrezanými stenami, sivohnedej farby. Rozmery: \varnothing 3 cm, v. 1,3 cm. Inv. č. 23. Nálezisko: Veľká Paka (Nagy Paka), okr. Dunajská Streda (obr. 12: 3).

Guľa kamenná s dokonale vyhladeným povrchom, v strede sú stopy po vŕtaní otvoru, svetlohndej farby, zhotovená zo silicitu. Rozmery: \varnothing 6,5 cm. Inv. č. 82. Nálezisko: okolie Šamorína (obr. 12: 4).

Obr. 12. 1 – Kvetoslavov, 2 – Dobrohošť, 3 – Veľká Paka, 4 – okolie Šamorína, 5, 9 – Malé Dvorníky, 6–8 – neznáme nálezisko, 10 – Šamorín

LITERATÚRA

- BARTA, H. F. J – WILLVONSEDER, K. 1934: Zur ur- und frühgeschichtlichen Besiedlung der Grossen Schütt. Sudeta 10. Reichenberg, s. 1–22.
- BARTÍK, J. 1995: Kovolejárstvo na sídlisku z doby bronzovej vo Veselom. Zborník SNM 89, Archeológia 5, s. 25–46.
- BUDINSKÝ-KRIČKA, V. 1950: Poklad bronzových ozdôb z Malého Blahova (okres Dunajská Streda). Časopis MSS 41, s. 1–3.
- HANULIAK, M. 1980a: Výsledky prísomku na trase výstavby vodných diel na Dunaji (úsek Šamorín-Gabčíkovo). AVANS v roku 1978, s. 107–110.

- HANULIAK, M. 1980b: Výskum a prieskum v úseku Šamorín-Gabčíkovo. AVANS v roku 1979, s. 82–85.
- HOLČÍK, Š. P. 1976: Stredoveké kachlice na Slovensku. Zborník SNM 70, História, 16. s. 91–112.
- EISNER, J. 1933: Slovensko v pravěku. Bratislava.
- KOLEKTÍV AUTOROV, 1989: Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. I. zväzok, I. časť. Nitra
- KOLNÍK, T. 1980: Römerzeitliche Gräberfelder in der Slowakei. Bratislava.
- KRASKOVSKÁ, L. 1949–51: Nové náleziská únětickéj kultúry na Slovensku. Sborník MSS 43–45, s. 169–174.
- KRASKOVSKÁ, L. 1951a: Nález bronzov na Žitnom ostrove. AR 3, s. 140–142, 145.
- KRASKOVSKÁ, L. 1951b: Hroby z doby sťahovania národov na Žitnom ostrove. AR 3, s. 320–321, 333.
- MAJTÁN, M. 1972: Názvy obcí na Slovensku za ostatných dvesto rokov. Bratislava.
- NOVÁK, J. 1975: Die Schwerter in der Tschechoslowakei. PBF IV, 4. München.
- PICHLEROVÁ, M. 1964: Dve bronzové dýky s rukoväťou zo Slovenska. AR 16, s. 432–435.
- PICHLEROVÁ, M. 1966: Novoobjavené slovensko-avarské pohrebisko v obci Zlaté Klasy, okr. Dunajská Streda. Sborník SNM 60, História 6, s. 161–170.
- PICHLEROVÁ, M. 1967: K otázke geografického vymedzenia oblasti východoalpských kniežacích mohýl na strednom Dunaji. Zborník SNM 61, História 7, s. 3–32.
- PICHLEROVÁ, M. 1969: Nové Košariská. Kniežacie mohyly zo staršej doby železnej. Bratislava.
- PICHLEROVÁ, M. 1970: Neolitické hroby z Pastúchova a Svätuške na južnom Slovensku. ŠZ AÚ SAV 18, s. 320–323.
- PICHLEROVÁ, M. 1974: Z činnosti Žitnoostrovského múzea. Múzeum 19, s. 142.
- PICHLEROVÁ, M. 1976: Pohrebisko stredodunajskej mohylovej kultúry a iné nálezy z Dunajskej Lužnej, okres Bratislava-vidiek. Zborník SNM 70, História 16, s. 5–29.
- STUDENÍKOVÁ, E. 1993: Staršia doba železná (halštatská). In.: Najstaršie dejiny Bratislavy, s. 116–142.
- STUDENÍKOVÁ, E. 1995: Halštatská mohyla II v Janíkochoch, okres Dunajská Streda. Zborník SNM 89, Archeológia 5, s. 49–75.
- TOČÍK, A. 1968: Slawisch-awarisches Gräberfeld in Holiare. Bratislava.
- VLADÁR, J. 1974: Die Dolche in der Slowakei. PBF VI., 3. München.
- VULPE, A. 1986: Zur Entstehung der geto-dakischen Zivilisation. Die Basarabi-Kultur. Dacia 30, 1–2, s. 49–90.

ARCHÄOLOGISCHE FUNDE AUS ŽITNÝ OSTROV (SCHÜTTINSEL) DIE SAMMLUNG VON ANTAL KHÍN

MAGDA PICHLEROVÁ – KATARÍNA TOMČÍKOVÁ

Die Schüttinsel gehört im geographischen Sinn zu der Donauebene der Südwestslowakei. Das Thema dieses Beitrags ist die archäologische Sammlung von Antal Khín (1884 – 1973), die heutzutage eine Grundbasis des archäologischen Fonds des Žitný ostrov-Museums in Dunajská Streda (Žitnoostrovské múzeum) bildet. Die Sammlung ist während seiner Tätigkeit in Šamorín entstanden, wo er als Professor auf dem Gymnasium wirkte und sie enthält die Lesefunde (mehr als 100 St.) hauptsächlich aus dem Oberteil von der Schüttinsel. Durch seine Initiative wurde ein Teil der Funde gerettet, die das Bild der ältesten Besiedlung auf besprochenem Gebiet ergänzen.

Auf die Besiedlung im Neolithikum und Äneolithikum weisen die Steinwerkzeuge hin (Gesamtzahl 19 St.), die als Lesefunde gewonnen wurden und kulturell nicht näher bestimmbar sind. Es geht um Flachbeile, einen Schuhleistenkeil und Hammeräxte (Abb. 1–3). Die Konzentration von Fundstellen befindet sich in der Nähe von Šamorín linienweise von der Donau nordwärts bis zu der Kleindonau, eine Fundstelle ausgenommen (Trávník). Die Keramikfragmente aus der Altbronzezeit sind in breiterer Umgebung von Dunajská Streda konzentriert, sie repräsentieren die Maďarovce-Kultur (Abb. 5: 1, 3, 4) und ein Teil des Amphorengefäßes aus Padáň (Abb. 5: 6) findet seine Analogien im Umkreis der Aunjetitzer Kultur. Der altbronzezeitliche keramische Fundverband aus Radvaň nad Dunajom (Abb. 5: 5, 7, 8) gehört der Nordpannonischen Kultur an und in die Šamoríner Sammlung gelangte

er kurz nach dem Zweiten Weltkrieg. Er stammt aus einem Fundort außerhalb des Schüttinsel-Gebietes, genauso wie ein Topfgefäß aus Štírovo (Abb. 8: 9).

Die Bedeutung von Žitný ostrov während der Mittel- und Jungbronzezeit bezeugen einige Einzel-funde, wie z.B. ein Griffzungenschwert aus Padáň (Abb. 4: 5), der zu den ersten und nicht zahlreich vertretenen Exemplaren in der Slowakei gehört (Novák 1975, 14). Was die Bronzeindustrie betrifft, es befinden sich zwei Lanzen spitzen (Abb. 4: 3, 4) in der Sammlung. Das Gefäß aus Kostolné Kračany (Abb. 5: 9) stammt aus einem Grab und gehört zu der mitteldanubischen Hügelgräberkultur. Die zweiseitige Gußform aus Dunajská Streda (Abb. 4: 1) zum Gießen von Schnurperlen kann man weder chronologisch noch kulturell näher bestimmen, da es sich um einen nichtstratifizierten Fund ohne Analogien handelt. Siedlungsbelege der Urnenfelderkultur der Jung- und Spätbronzezeit fehlen auf dem besprochenen Gebiet. In diese Periode gehört der bisher vereinzelt Dolch vom Typ Peschiera (Pichlerová 1964, 432–434; Vladár 1974, 53).

Die hallstattzeitliche Besiedlung ist bis heute durch die im westlichsten Teil der Schüttinsel erhaltenen Hügelgräber repräsentiert, in Most na Ostrove, Čukárska Paka, Janíky und vor der Erforschung auch in Dunajská Lužná, Flur Nové Košariská (Pichlerová 1967 und 1969). Die Zahl der durchgeackerten kleineren Grabhügel ist nicht bekannt. In der Šamoríner Sammlung gibt es Scherben aus Kvetoslavov, die laut der Dokumentation von einem „Hügel“ stammen und zum Fundmaterial der Kalenderberger Kultur gehören (Abb. 6). Die Fragmente von sieben Gefäßen blieben erhalten, d.h. nur ein Teil der Grabausstattung, die gewöhnlich aus dreißig bis sechzig Gefäßen besteht. Zu diesem Grab-befund gehört wahrscheinlich auch ein spitzer Gegenstand (Abb. 6: 3). Weitere Scherben (Abb. 6: 1, 2, 7), die offenbar aus einer Siedlung stammen, weisen auf die Einflüsse der Basarabi-Kultur während der jüngsten Hallstattzeit hin (Studeníková 1993, 136–139). In den Hügelgräberhorizont gehört sowohl die Keramik von Janíky (Abb. 7: 4, 9). Eine weitere Gruppe der Kalenderberger Keramik kommt aus Šamorín (Abb. 7: 1–3, 5–8) und sie repräsentiert höchstwahrscheinlich die Ausstattung eines flachen Brandgrabes. Der Charakter der Scherben aus Dunajská Streda deutet an, sie stammen offenbar aus einer Siedlung (Abb. 8: 1–4, 8). Eine besondere Stellung im Rahmen des ostalpinen Kreises der Hallstattkultur haben die Scherben aus Malé Dvorníky, die vielleicht aus einem Grabverband stammen. In unserem Fundmaterial stellen sie, hauptsächlich wegen ihrer Verzierung, fremde Elemente dar, mit nächsten Analogien auf dem unteren Donaugebiet (Vulpe 1986, 58, 61; Abb. 9: 18, 19).

Im Gegensatz zur Besiedlung in der älteren Eisenzeit ist die jüngere Eisenzeit in der Sammlung nur durch eine einzige Scherbe vertreten (Abb. 11: 4).

In die römische Kaiserzeit gehört eine Bronzefibel aus Šamorín und eine Fibelnadel (Abb. 10: 3, 4). Es kommt noch eine Schildkappe aus Malé Dvorníky dazu (Abb. 9: 1), die ein Teil der Ausrüstung eines germanischen Kriegers war. Ein germanisches Gräberfeld wird auch durch Urnen und eine Schale belegt (Abb. 10: 9–11, 13). Die römerzeitliche Produktion ergänzen weitere keramische Fragmente, u.z. von einem Ziegel, einem Mortarium und einem Krug (Abb. 10: 2, 7, 8, 12).

Aus der Völkerwanderungszeit gibt es in der Sammlung Fragmente der Gefäße aus Dobrohošť und Šamorín (Abb. 11: 5–7).

Die frühmittelalterlichen Funde sind durch die Gefäße aus Holiare (Abb. 11: 8, 9) und Zlaté Klasy (Abb. 11: 10) vertreten. Beide Fundstellen sind bereits dank den Gräberfeldern aus der Zeit des Awarischen Kaganats (Točík 1968; Pichlerová 1966, 161–170) bekannt geworden. Im Zentralgebiet der Schüttinsel wird die Gruppe von Stech Waffen durch die Lanzen spitzen aus Dunajská Streda repräsentiert (Abb. 9: 2–4). In die Periode des Hochmittelalters gehört ein Fragment von einem Deckel (Abb. 11: 2) und ein anderes von einer Schüsselkachel (Abb. 11: 1), deren Zeiteinsetzung auch in die jüngere Zeitperiode wir nicht ausschließen können (Holčík 1976, 95). Zu den neuzeitlichen Funden gehört ein Krug aus einer unbekannt Fundstelle (Abb. 11: 3).

In der Sammlung von Antal Khín finden wir auch eine Steinkugel (Abb. 12: 4) sowie Gewichte (Abb. 12: 1–3), wahrscheinlich von Fischernetzen, deren zeitliche Bestimmung sehr fraglich ist, weil keine Fundumstände zur Verfügung stehen.